

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 32

LÉTO 2009

Párkrát jsem putoval americkou divočinou po slavné síti neznáčených, ale v terénu přece jen znatelných trailech, neboli národních stezkách. S podrobnou mapou a radami od místních lidí jsem objevil jedinečná místa, kam nevedou silnice ani značené turistické cesty. I v dobře známých Krkonoších protkaných značenými cestami jsou, v souladu s předpisy národního parku, přístupná zapomenutá zákoutí. Mnozí máte prochozené všechny tradiční turistické trasy, proto především vás, náročné milovníky přírody chceme pozvat na stezky procházející malebnými místy, kde neproudí davy turistů a mluví se tu jen šepem. Věříme, že zachováte tato místa čistá a klidná, abychom se později nemuseli za jejich zveřejnění stydět. Jednoduchým trailem je i málo používaná cesta z osady Honzův Potok po svahu Světlé hory k lesnímu hrádku Aichelburg. Po cestičce se před sto lety vydala dcera maršovského lékaře Anna Lahmerová, vás do těchto míst pozveme na straně čtvrté.

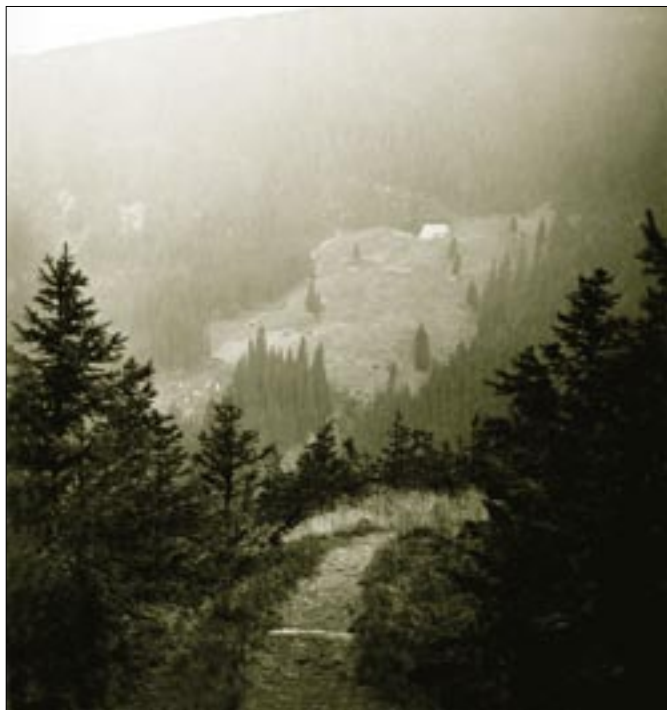
Z	Galerie, informační centrum a pension Veselý výlet	str. 2 - 3
D	Horní Maršov	str. 4 - 5
	Malá Úpa	str. 8 - 10
A	Pec pod Sněžkou	str. 11 - 13
	Mapa východních Krkonoš	uprostřed
R	Špindlerův Mlýn	str. 16 - 17
	Janské Lázně	str. 18 - 19
M	Doporučujeme osvědčené služby	str. 6, 20, 21
	Servis pro boudaře	str. 22 - 23
A	Krkonošský národní park	str. 24 - 25
	Padesát bivačů	str. 26 - 27

Z cesty stoupající Lvím dolem jsou neokoukané výhledy na Sněžku (více str. 8).

Biskupský chodník přechází pod Jelenkou dvě rokle (více str. 8).

Nejkratší cesta z Pece na Sněžku vede Růžovým dolem, vzadu je zaniklé seniště s chalupou Krellbaude u trasy dnešní lanovky (více str. 11).

Hraběnka Aloisie umísťovala u svých cest na stromy svaté obrázky i cedule zakazující vstup v době lovu, jako na Emmině cestě s odbočkou k Červenému kříži.

Divoké přírodní partie okolo třetího mostu v Messnerově dole (více str. 9).

Cestu Zeleným dolem dnes využívají vycházkové trasy Okolo Pece i s variantou k Jelením loukám (více str. 24).

Fotografie lesních cest zachycují stav kolem roku 1900.

Podle zadání Správy Krkonošského národního parku jsme s cestáři v posledních patnácti letech ručně opravili skoro čtyřicet kilometrů horských cest a chodníků. Na několika projektech jsme se podíleli projekčně a výběrem technologie opravy. Některé trasy jsou známé, jiné naopak unikají pozornosti návštěvníků Krkonoš. Na taková místa vás pozveme v tomto vydání Veselého výletu.

ODKAZ HRABĚNKY ALOISIE

Po řadě let odkládání jsme se konečně vypravili do Horního Rakouska navštívit váženého přítele Veselého výletu hraběte Josefa Czernin-Kinského. Rodák z maršovského zámku se z Krkonoš odstěhoval už jako osmiletý v roce 1928, přesto je s rodištěm citově spjatý a rád se sem vrací. Při zvlášť slavnostní návštěvě 15. srpna 1998 věnoval spolu s manželkou Terezií do věže maršovského kostela 750 kilogramů těžký zvon Duch Svatý (více VV 14/1999). Není divu, že jeho rodinný archiv obsahuje zajímavé dokumenty z doby působení předků z rodu Morzinů a Czerninů ve středních a východních Krkonoších. Velmi nás zaujalo v červené kůži vázané album fotografií nadepsané provoláním „Co jsem postavila a vytvořené mám“. Prababička našeho hostitele hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová nechala vyfotografovat stavby a stavební úpravy na svém majetku v panství Maršov a Vrchlabí během její osvicené správy nejméně v letech 1883 až 1907. Brzy jsme si při listování knihou uvědomili, kolik z její práce využíváme dodnes a jak často jsme na její práci navázali. Mimo jiné Luisa, jak ji v rodině říkali, nechala postavit desítky kilometrů horských cest, po kterých dnes vedou turistické chodníky i málo známé stezky. Osobně jsme řídili opravy a přestavby chodníků založených hraběnkou Aloisii, jmenovitě v Malé Úpě cesty Messnerovým dolem, ze Lviho dolu k Velkému Polomu a navazující Biskupský chodník, ve Velké Úpě štětovanou cestu Šramlem, Hermannovu cestu z Temného Dolu kolem hrádku Aichelburg k Velkým Típeřovým boudám, v Janských Lázních část unikátní Luisiny cesty v Klausovém dole, v Horním Maršově Rudolfovu cestu nad řekou Úpou a v Honzově Potoce, část Emmíny cesty nad zámek, v Peci turistický chodník na Růžohorky, cesty Zeleným dolem, ze Severky do Liščí jámy a přes Vlíčí jámu, ve Špindlerově Mlýně poslední kilometr krásné Dřevařské cesty. Na rozdíl od jiných cest, které buldozery a bagry upravily na lesní silnice a svážnice, si tyto památky z doby hraběnky Aloisie uchovaly původní ráz s puncem ruční práce. O dalších činech Morzinů se více dozvíte na výjimečné výstavě v Krkonošském muzeu ve Vrchlabí otevřené ještě do 4. října (též VV 31/2009).

Letní služby Veselého výletu

Kromě celoročního programu organizujeme v Peci v červenci a v srpnu informační servis a prodej vstupenek do historického dolu Kovárna v nitru Sněžky v Obřím dole. Kvůli rezervaci případně volejte na telefon 499 736 130. V Temném Dole i v Peci půjčujeme klíče od lesního hrádku Aichelburg s povinností hostů je vrátit ve stejný den. Z pověření Správy KRNP vydáváme oprávněným žadatelům zpoplatněné povolení k vjezdu vozidel do 3. zóny národního parku východních Krkonoš (oblast Černé hory, Albeřic, Lysečín, na Krausovy boudy, Reissovy domky, Starou Horu, horní enklávy Velké Úpy, Pece pod Sněžkou a Malé Úpy). Z pověření města Pec pod Sněžkou prodáváme povolenky do ochranného pásma KRNP ve Velké Úpě a v Peci. Povolenky k vjezdu do zastavěné části Malé Úpy prodává sama obec.

Informační centra, galerie a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou nebo v Temném Dole usnadní a zpříjemní váš pobyt ve východních Krkonoších. Najdete tu novinky z regionu, bezplatné informační materiály, mapy Krkonoš a okolí, průvodce, pohlednice se známky, videokazety s pořady o Krkonoších ve čtyřech jazycích, české a německé knihy včetně dětských. Pro sběratele máme turistické známky, odznaky, nálepky, štítky na hole a jiné drobnosti. Před cestou domů tu koupíte originální dárky a suvenýry, malé obrázky, fotografie a oblíbené figurky a loutky Krakonoše, sbírkové kameny, přívěsky, trička připomínající návštěvu Krkonoš. Vedle běžných informací vám pomůžeme s přípravou programu či výběrem ubytování v údolí pod Sněžkou. Po celou provozní dobu je v Peci

Hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová (1832 - 1907), někdejší majitelka panství Maršov a Vrchlabí.

pod Sněžkou přístupný veřejný internet. Informační centra doplňují směrnamy. Program autorských výstav v galerii v Peci pod Sněžkou najdete na straně 13 a 26. Starší vydání Veselého výletu si můžete přečíst na našich webových stránkách.

Pension Veselý výlet v Temném Dole je obklopený přírodou i kulturními památkami. Před domem zastavují letní i zimní turistické a lyžařské autobusy, ubytovaní hosté celoročně zaparkují i na parkovišti u infocentra v Peci. Dobře vybavené pokoje, připojení k internetu Wi-Fi, sauna, vířivka, velká hala s kuchyňkou a bohaté snídaně jsou samozřejmostí. Ceník, rezervační formulář a informace o nabídce dalších služeb spojených s Veselým výletem najdete na webových stránkách. Ve stejné rubrice jsou kontakty na pensiony, hotely, horské boudy a priváty v Horním Maršově a Peci pod Sněžkou.

Informační centrum, galerie, směnárna a obchod Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196, PSČ 542 21, tel. 499 736 130. **Informační centrum, galerie, směnárna a pension Veselý výlet v Temném Dole** čp. 46, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. 499 874 298, fax 499 874 221. **Půjčování klíčů od hrádku Aichelburg.** Jsou otevřena denně od 8.30 do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky.

Pension Veselý výlet v Temném Dole nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích a apartmá, telefonická rezervace v infocentru, podrobnosti o ubytování v pensionu najdete na webových stránkách nebo vám je pošleme na požádání poštou. **E-mail: info@veselyvylet.cz. www.veselyvylet.cz**

Rudolfova cesta byla v Honzově Potoce dokončena kolem roku 1890, jméno nese podle hraběte Rudolfa Czernin-Morzina.

TRAIL AICHELBURG

Před deseti lety obnovený romantický památník osvěceného šlechtice Bertholda Aichelburga navštívilo už 21 574 zaregistrovaných návštěvníků.

Za mírné vstupné si v Horním Maršově v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole vypůjčíte klíče od lesního hrádku Aichelburg, prošli kilometr po silnici směrem na Pec pod Sněžkou a za horním mostem vystoupali po kamenných schodech na Bertholdovu výšinu na strmém úbočí Světlé hory. Sami si odemkli dveře do hradní síně, prohlédli interiér a vystoupili po dřevěném točitém schodišti do kamenné věže. Ve spolupráci se Správou Krkonošského národního parku a obcí Horní Maršov jsme již pro letní sezónu připravili novou trasu, která vás z Temného Dolu k lesnímu hrádku dovede po svazích Světlé hory. Tím se vyhnete pochodu po silnici. Pro jednoduchou orientaci je stezka vyznačená mezinárodně srozumitelnými směrovkami trail Aichelburg.

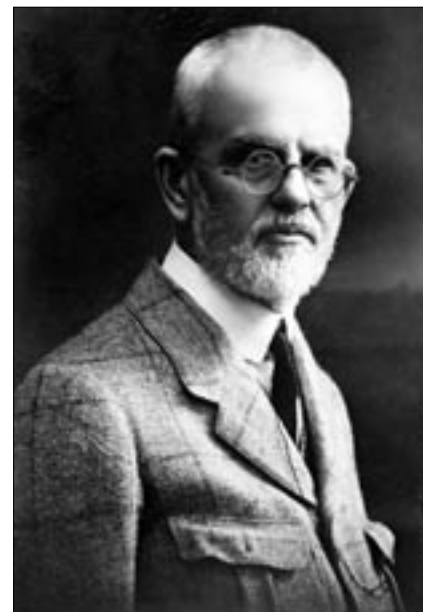
Honzův Potok

Přímo proti galerii Veselý výlet ústí málo známé a přitom malebné horské údolí s neregulovaným Honzovým potokem a stejnojmennou osadou. Do smíšeného lesa se smrky, jedlemi, modřiny, jasanů, javorů a buků vstoupíte přes masivní ocelový most. Na první pohled vás překvapí nepoměr mezi čtyři metry širokou mostovkou přecházející do dvoumetrového štětovaného chodníku. Kvalitní příhradový most s nýtovanými spoji nejspíš vyrobila pražská firma Ruston před více než sto lety pro železniční trať nedaleko Smiřic. V roce 1965 třiapadesátimetrovou konstrukcí rozdělili a sedm polí mostu převezli do Mladých Buků, kde po něm dodnes boudaři z Krkonoš vozi prádlo do prádelny Petra Lukáčka (str. 23). Druhá, třicetimetrová část mostu tvořená devíti poli překlenula řeku Úpu právě v Temném Dole. To vysvětluje nepoměr železničního mostu a navazujícího úzkého chodníku urč-

ného jen pro turisty, cyklisty a běžkaře. Při opravě dřevěné mostovky v roce 2007 rada obce Horní Maršov zvažovala ošetření železa, ale porovnání obrovské nosnosti až patnáctimilimetrových ocelových profilů s rozsahem stoleté koroze rozhodlo o ponechání rezavé patiny. Rychle proudící Honzův potok tvořil nejméně od 16. století hranici mezi Maršovem a císařským majetkem. Až v roce 1769 horské lesy východních Krkonoš i s obcemi Velká a Malá Úpa připojil k panství Josef Vilibald Schaffgotsch. Honzův potok s cestou potom zůstaly už jen hranicí mezi Horním Maršovem a Temným Dolem, což připomíná unikátní linie mohutných stromů. V dolní části to jsou smrky s dvojnásobným objemem, než stromy stoletého lesa v okolí. Jakmile chodník přichází do osady Honzův Potok, přibývají podél cesty a potoka krásné modřiny a především alej jasanů a javorů. Údolíčko osídlili dřevaři pozvaní po roce 1566 z alpských zemí rakouské monarchie na kácení krkonošského pralesa. Na rozdíl od mnohem starší pravidelně rozdělené lánové obce Maršov tady dřevaři zabrali císařskou půdu pro louky a chalupy nelegálně a zcela náhodně. Založili osadu Honzův Potok pojmenovanou nejspíš podle křesťanského jména jednoho z nich. Je zajímavé, že v němčině se údolí s devíti domy odnepaměti jmenuje napůl česky Honsagraben.

Rudolfova cesta

Prastarou štětovanou cestu do osady Honzův Potok nechala kolem roku 1890 majitelka panství hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová upravit pro zimní svážení dřeva na saních rohačkách. Podle tradičního jména v rodu Czerninů ji stejně jako svého syna pojmenovala Rudolfova cesta. Původně trasa začínala už na maršovské pile, ale v současnosti je obnovený až úsek v prudkém svahu nad řekou Úpou a hlavně v nejpůvodnější části podél Honzova potoka. Rudolfova cesta spojuje přes Reissovy domky a Modrokamennou boudu Temný Důl s Janskými Lázněmi. V letech 2005 až 2008 nás pověřila Správa KRNP přestětováním celé délky poškozené cesty, nyní je stejně pohodlná jako za časů hraběnky Aloisie. Nejspíš ona se nechala vyfotografovat na prvním dřevěném mostku s vnukem Rudolfem. Jak je na vzácné fotografii patrné, dnes mohutné jasanové terče byly jen slabými proutky, zato osada Stará Hora s kaplí svatě Anny na protější straně zůstala stejně malebná. Na zachyceném velkém smrku je po vzoru šumavské tradice nově upevněné umrlčí prkno připomínající práci cestáře „Šejna“. Velký chlap s dětskou duší brzy po opravě tohoto úseku Rudolfovy cesty záhadně zahynul při putování po nejvýchodnější části Krkonoš. Štětovaná cesta vás od železničního mostu po 876 metrech přivede k někdejšímu vyhlášenému výletnímu hostinci Rudolfshöh, tedy Rudolfova výšina. Jméno domu připomínalo víc vedoucí Rudolfovu cestu než hrabata z Chudenic. Rodina ševce a nedělního hostinského Vinzenze Jelínka přišla do Temného Dolu v době prosperity tehdy největší krkonošské sklárny. Přímo mezi dvěma sklárskými hutěmi u řeky Úpy už v roce 1840 Antonín Jelínek provozoval první zdejší hostinec Glasshütte, tedy Sklářskou chýši. Hlavními hosty byli skláři, dnes se rodinný pension Libora Hampela, na stejném místě u hlavní silnice, jmenuje Stará sklárská. Když původní dřevěnou rázovitou hospodu koupil majitel sklárny, Jelínkové se odstěhovali do osady Honzův Potok, kde založili výletní hostinec. Na 110 let staré pohlednici vidíte nejstarší podobou Jelínkova hostince v malé boudě s pultovou střechou vedle jejich chalupy. Patrný je i vysoký plot bránící migraci jelení zvěře a také starý chodník, po jehož znovuoživení vede mezi vysokými modřinami trail Aichelburg. Jen je škoda, že se nedaří zpustlý hostinec oživit, za odpudivý stav je zodpovědné vedení Zdravotnického zařízení Smíchov z Prahy 5.

Rudolf Czernin-Morzin (1855 - 1927)

Antonín, přítel adresované slečny Eleonory Lomové z Volyně čp. 63, připsal 16. července 1900 na pohlednici: „Nazdar! Tyto dni se zde hemží turisté, buď pěšky aneb v kočárech.“ Na bok pohlednice z Honzova Potoka v Temném Dole ještě doplnil: „Procházky jsou tu velmi romantické.“ Sami se přesvědčíte, že to platí i dnes, až si vypůjčíte klíče od lesního hrádku Aichelburg a vydáte se na nový trail.

Horským lesem

Pracnou přeměnu lesní půdy na louky před 400 lety připomínají kameny uložené do agrárních valů a teras. Ty v osadě Honzův Potok patří mezi nejmohutnější v Krkonoších. Kolem některých prochází trail Aichelburg. Po krátkém strmém úseku podél kamenných valů vstupuje stezka do horského smrkového lesa. Cestu před další křižovatkou od jehličí zcela vyčistili lesní mravenci. Ve zdejší kolonii je podle předního českého znalce mravenců Petra Milese šest miliónů mravenčích dělnic. Uvidíte tu desáté největší výskytisté ohrožených mravenců v Krkonošském národním parku. Na jediné otevřené pasece se na chvíli zastavte. Je odtud zajímavý výhled na osadu Stará Hora s kapličkou svatě Anny, rozsáhlými suťovisky posety kopec Špičák, Červený vrch s prvními chalupami Velké Úpy a především přímo ve směru naší stezky je poprvé vidět lesní hrádek Aichelburg. Jeho kamenná věž s vždy vlajícím praporem (je plechový) ční z moře lesů na prudkém svahu Světlé hory. Po krátkém klesání se chodník téměř po vrstevnici přibližuje k cíli. Právě tady před sto lety exponoval fotografii z titulní strany Veselého výletu maršovský lékař Wenzel Lahmer. Na skleněný negativ zachytil dceru Annu, narozenou v zimě 1896. Ta později vyprávěla svému synovi Hansi Dixovi, jak její babička Regina Adolfová chodila z Velké Úpy tančit na nádvoří hrádku Aichelburg při nedělních slavnostech a jak po této stezce přijížděli hosté z Janských Lázní v bryčkách. Vážený přítel Veselého výletu Hans Dix nám takové příhody vyprávěl krátce před smrtí v roce 1998. Stezka ještě protíná dvě rokly a mine zajímavou skalní jehlu pod cestou. Pak už vás směrovka upozorní na odbočku k Bertholdově výšině. Ze skalního výchozu je výhled do hlubokého údolí Úpy a na hřeben Rýchor. Pěšina prudce klesá k hrádku, po dvou dřevěných žebřících opatrně slezete na hradní nádvoří. Do studánky vpravo si napustíte čerstvou vodu, když uvnitř kamenné zidky nahnátete dřevěnou páku a otevřete kohout. Zajímavosti z interiéru lesního hrádku Aichelburg znáte z minulých vydání Veselého výletu, vlastních návštěv nebo budete nově překvapeni.

MARŠOVSKÁ POUŤ 2009

V pátek 14. 8. – svátek Nanebevzetí Panny Marie

- 10.00 Mše svatá ke svátku Nanebevzetí Panny Marie v hlavním kostele
- 15.30 komorní koncert renesanční hudby skupiny Bakchus z Brna ve starém kostele
- 16.30 prohlídka renesančního starého kostela a fary
- 17.00 recitál Vlasty Redla ve starém kostele
- 20.00 varhanní koncert s lesními rohy ke svátku Nanebevzetí Panny Marie v hlavním kostele v Horním Maršově.

V sobotu 15. 8. – Maršovská pouť na náměstí

- Od 10.00 do noci stánky s řemeslnými výrobky a s občerstvením, pouťové atrakce
- 10.00 slavnostní zahájení, projev starosty a přivítání hostů
- 10.15 mužoreti ze skupiny Rego z Vrchlabí
- 10.30 maršovský příběh v podání místních občanů
- 11.00 Pohádkový Jarmark divadla Facka
- 13.00 folklorní soubor Krkonošský horal z Vrchlabí
- 14.00 první skeč divadla Facka
- 15.00 folkový band Marodka
- 16.00 druhý skeč divadla Facka
- 17.30 třetí skeč divadla Facka
- 18.00 bluegrassová legenda COP z Plzně
- 20.00 hlavní kapela Mňága a Žďorp z Valmezu
- 22.00 kapela Benjamin Band z Petřkovic.

nové webové stránky www.hornimaršov.cz

Pension U Hlaváčů

Dominantou náměstí v Horním Maršově je historický dům, který nechal v roce 1855 jako sídlo okresního soudu postavit hrabě Berthold Aichelburg. Dnes je tu pension U Hlaváčů s kvalitním ubytováním se snídaní ve dvoulůžkových pokojích s koupelnou a možností přistýlky. Ve společenské místnosti je malý bar a televize. K objektu patří krytý bazén s celoročním provozem. Parkování je zajištěno v uzavřeném dvoře u pensionu. V přízemí domu je vedle samoobsluhy specializovaná prodejna Cash and Carry Pilsner Urquell s celým sortimentem pilsenského pívovarů včetně Radegastu a Kozla. Pivo v sudech, lahvích a plechovkách odtud rozvážejí po celých východních Krkonoších. Obchod je otevřen od pondělí do pátku v době 8 - 12 a 12.30 - 16 hodin, v sobotu od 8 do 11.

Pension a obchod s pivem U Hlaváčů, Horní Maršov, Bertholdovo náměstí 68, PSČ 542 26, tel.: 499 874 112, e-mail: hlavac@iol.cz, domluvíte se i německy.

Pension Blesk

Jen kousek od Pomeznic Bud na Malé Úpě v malebném údolí Černá Voda najdete rodinný pension Blesk. Nabízí pěkné ubytování a výborné jídlo, snídaně formou švédského stolu, podle přání se podává polopenze nebo plná penze. Pension vytváří dobré zázemí pro milovníky hor, turisty, cyklisty, sportovce, rodiny s dětmi, školy a školky. U pensionu je dětské hřiště s pískovištěm, louky na hraní a minihřiště se dvěma fotbalovými brankami. Polovina pokojů má vlastní koupelnu a WC, pokoje v podkroví jen kout s teplou vodou. Do večera posedíte ve stylovém krkonošském baru u kvalitního vína či točeného piva, dostanete výbornou kávu nebo velký poctivý hrnek čaje. Přitom můžete obdivovat více než 30 Krakonošů, z nichž jeden je v životní velikosti z dílny řezbáře Huberta Řihy nebo řadu dobových fotografií a pohlednic. Při špatném počasí se zabavíte třeba stolním tenisem, zajímavou knihou nebo vypůjčeným filmem na DVD, od zimy budou hosté moci využívat saunu, k dispozici je bezdrátové připojení k internetu Wi-Fi. V zimě můžete posedět v hale u krbu. V pensionu se nekouří. V létě mohou hosté zaparkovat u pensionu, v zimě na střeženém parkovišti na Pomeznicích Boudách, zavazadla jim odveze sněžná rolba. Blesk je zapojen do programu Cyklisté vítáni, získáte tu razítko Krakonošova království.

Pension Blesk, Horní Malá Úpa čp. 17, v majetku rodiny Jiřího Šámal, tel. 774 828 649 nebo 499 828 649, e-mail: blesk@penzionblesk.cz, www.penzionblesk.cz. Domluvíte se i německy, písemně přes e-mail i anglicky.

Lesní bouda

Jedna z nejznámějších krkonošských samot stojí na hranici Černého Dolu (5 km) a Pece pod Sněžkou (3 km) v nadmořské výšce 1104 metrů. Nabízí ubytování různé kategorie od turistického typu po apartmány s kompletním vybavením. Horský hostinec s celodenním a téměř celoročním provozem navštěvují běžkaři i sjezdaři, kteří sem snadno sjedou od horní stanice lanovky Hnědý Vrch, v létě pak cyklisté a pěší turisté. Přes Dolní Dvůr k Lesní boudě dojde i autobus se seniory nebo s dětmi na školu v přírodě. U boudy je letní bazén a venkovní vírivka s krásným výhledem. V zimě se volejbalové hřiště změní na nejvýše položené kluziště v České republice. Majitelé Lesní boudy před lety obnovili tradiční chov hospodářských zvířat. Na okolních loukách se v létě pase stádo ovcí, koz a dvě jalovice. Od letošního roku se hospodářství stalo horskou ekofarmou, která v současnosti prochází přechodným obdobím přístupu k ekologickému zemědělství. Boudařka Markéta Kreiplová Vás zve na příjemné letní posezení na zápraží boudy s výhledem do kraje či na pasoucí se zvířata. V nově rekonstruované stylové restauraci můžete vybírat ze zajímavé nabídky typických místních jídel nebo vychutnat výrobky z koziho a kravského mléka. **Lesní Bouda, ač v Peci pod Sněžkou, má poštovní adresu: Černý Důl čp. 187, PSČ 543 44, tel., fax: 499 896 343, mobilní: 602 148 099, e-mail: info@lesni-bouda.cz, www.lesnibouda.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.**

Vybrané a doporučené služby vycházejí z názoru redakce Veselý výlet na vývoji zdejší turistiky. Naše kritéria pro jejich výběr a hodnocení provozovatelů jsou především serióznost a stálá kvalita služby, stav objektu a jeho soulad s horskou krajinou, určitá výjimečnost v území. Jsme si vědomi, že výběrem služeb přebíráme i odpovědnost za jejich kvalitu a že ta je i známkou kvality našich novin. Proto se setkáváte v tomto vydání Veselého výletu s osvědčenými službami z předchozích vydání. Veselý výlet jsme mohli vydat především zásluhou zdejších měst a obcí a za podpory právě těch podnikatelů, kteří doporučované služby provozují. Těšíme se na vaši spokojenost a zároveň vás chceme požádat o naši podporu. Až je navštívíte, zmiňte se, že jste se o nich dověděli právě v našich novinách. Děkuje. **Redakce**

GEOCACHING Jonáš Klimeš

Celé to začalo v roce 2000 ve Spojených státech. Jistý Dave Ulmer zakopal do lesa v Oregonu schránku a její zeměpisné souřadnice umístil na internet. Kdo schránku pomocí satelitní GPS navigace našel, mohl si z ní něco vzít a zanechat v ní svou věc. Během několika dní se v USA objevily další schránky a na internetu stránka se souřadnicemi a výměnou dojmů a zážitků z hledání mezi nálezci. Tak vznikla turistická a navigační hra geocaching (česky geokešing). Schránkám se začalo říkat cache [keš]. Cílem geocachingu je objevovat zajímavá místa, někdy zažít i dobrodružství a pobavit se při hledání skryše. Aby bylo co hledat, musí také existovat nadšenci, kteří takové kešky zakládají. Geocaching se rychle rozšířil a v současné době je na světě téměř 800 000 kešek. V České republice jich najdete přes 12 000 a toto množství nás řadí na čtvrté místo v Evropě.

Běžná keška je vodotěsná nádoba, pečlivě schovaná, aby ji nenašli náhodní kolemjdoucí - mudlové. Tento pojem je převzat z knih o mladém čaroději Harrym Potterovi a označuje lidi, kteří nevědí o světě čar a kouzel. Velikosti schránek mohou být různé. Ve městech to často bývají krabičky od filmů. V přírodě, kde jsou lepší podmínky pro zamaskování skryše, najdete třeba plastové dózy na potraviny s objemem kolem jednoho litru. Dovnitř by se měla vejít tužka a deníček, do něhož nálezci zapisují své zážitky z hledání. Větší kešky pak zpravidla obsahují předměty na výměnu.

Abyste mohli nějakou kešku najít, musíte si nejdříve stáhnout na internetu její souřadnice na stránkách www.geocaching.com nebo www.geocaching.cz, registrace je bezplatná. Souřadnice si uložíte do vašeho GPS přístroje a můžete vyrazit na lov. Na stránce každé kešky je kromě souřadnic popsán vzhled krabičky, náročnost jejího nalezení, co zajímavého můžete vidět v okolí a třeba na co si máte dávat pozor. Můžete si prohlédnout zápisy ostatních geokešerů, kteří tu lovili před vámi, a po jejím nalezení sem napsat, jak se vám keška líbila. Existují také speciální putovní předměty, označené štítkem geocachingu, které cestují z kešky do kešky a mohou mít i určený cíl. Najdete například autíčko, toužící putovat do kešek, ke kterým nejde zajet autem, nebo medvídek, který by rád navštívil Rhodos.

I výlety do Krkonoš můžete spojit s hledáním kešek. Najdete je například na vrcholu Sněžky, v Obřím dole, na Luisině cestě v Klausově (Těsném) dole v Janských Lázních nebo na Černé hoře. Za keškou se můžete vypravit i do zaniklé německé obce Sklenářovice, odtud budete pokračovat za dalšími na Rýchory. Když pojedete okolo Veselého výletu v Temném Dole, navštívte kešky na křížové cestě na Staré hoře nebo u lesního hrádku Aichelburg. Tu na Staré hoře u kaple svaté Anny najdete i bez GPSky jen podle popisu. Pokud se chcete o geocachingu dozvědět víc, doporučuji vám četbu článku Marka Lutonského na serveru www.navigovat.cz.

JEZDECKÁ STEZKA KRKONOŠE Ivana Čilová

Přes Krkonoše se můžete vydat i v sedle, tedy přesněji v sedle vlastního koně. Právě dokončená první jezdecká stezka, tedy hypotrail přes území Krkonošského národního parku, propojila jezdecké trasy z Pardubického kraje s tou v Polsku. Právě tento úsek završil vytvoření páteřní jezdecké stezky a umožnil cestovat na koni z Rakouska přes Českou republiku až k Baltu. Páteřní trasa je vyznačena podle mezinárodních pravidel a metodiky Klubu českých turistů, který školí i značkaře jezdeckých stezek. Stejně jako turistické cesty mají hypotrail své značky, červený terč v bílém rámcí je namalovaný na stromech či výrazných objektech. Od jihu vstupuje hlavní jezdecká stezka na území ochranného pásma Krkonošského národního parku v obci Rudník v místní části Leopoldov, potom stoupá rozsáhlými lesními úseky kolem osady Janovice, loukami nad Bolkovem, odkud se otevírají jezdcům krásné výhledy do kraje. V těsné blízkosti vyhlášené restaurace Hoffmannova bouda trail křížuje silnici z Černého Dolu do Janských Lázní a pokračuje již třetí zónou národního parku. Stoupá Lobkowitzovou cestou úbočím Černé hory kolem Zrcadlových bud a dál po lesní svážnici nad strmým Železným dolem do sedla u Kolínské boudy. Odtud koně sejdou po málo užívané cestě do Javořího dolu a kolem Valšovek do Velké Úpy. Přes Prostřední Výsluní se dostanou na prudkou cestu k Janovým boudám, aby zase sestoupili do Spáleného Mlýna v Malé Úpě. Pěkný lesnatý úsek trasy pokračuje stoupáním ke křižovatce cest na Cestníku. Přes Horní Lysečiny s hostincem Lysečinská bouda projdou do Horních Albeřic. Po Staré celní cestě jezdci dojedou na hřeben s hraničním přechodem do Polska. Tady se musí rozhodnout, zda budou pokračovat dál na sever, polské pokračování trasy bude dokončeno v letošním roce, nebo se vrátí do vnitrozemí po modře značené oblastní jezdecké stezce. Ta vede z Horních Albeřic úbočím Rýchor po Suché cestě do Horního Maršova, kde po překročení silnice stoupá na Reissovy domky. Po vrstevnici stezka vede k hostinci Modrokamenná bouda v Janských Lázních a za Ludvíkovou boudou se u Hoffmannových bud napojuje na páteřní červenou trasu.

Pro stezku jsou provozním řádem určená pravidla, jezdci na koních přes hory projíždějí jen v malých skupinkách, nesmí ohrozit ostatní návštěvníky, nevjíždějí mimo značnou trasu, v náročném horském terénu se koně pohybují převážně v kroku. Ještě letos se na trati objeví úvaziště pro koně a odpočívadla pro jezdce, směrové tabulky s uvedením vzdáleností budou sloužit i ostatním návštěvníkům hor.

OKOLO LVÍHO DOLU

Zvlášť pěkný trail najdete v Malé Úpě, zavede vás na místa, kde jste nejspíš ještě nikdy nebyli. Začnete ve Spáleném Mlýně s dostatečně velkým parkovištěm pro případné zanechání auta. Jen první metry vás povedou nahoru podél řeky Malé Úpy po hlavní silnici, ze které odbočuje most doleva na Pěnkavčí cestu s pohodlnou vycházkovou trasou do Pece. Vy přejdete řeku až po druhém mostě. Hned na kraji najdete informační panel se čtyřjazyčným představením sedm kilometrů dlouhého Lviho dolu. K místu umožňujícímu přístup do neobydleného údolí se váže historka. Po starém dřevěném mostě sem vjel na začátku sedmdesátých let host z Německa s vozem Trabant. V noci se přihnala průtrž mračen a povodeň chatrný most odnesla. Nešťastný turista se přišel zeptat na termín opravy, ale na lesní správě se dozvěděl krutou pravdu o výhledu několika let. Domů odjel bez auta, ale brzy se vrátil a zorganizoval vysvobození svého Trabiho velkým jeřábem. Na nového by totiž v socialistickém hospodářství čekal stejně dlouho, jako na nový most do Lviho dolu. Ovšem rovné místo za řekou připomíná i smutnější historii. Během druhé světové války tu stál malý zajatecký tábor nejprve pro vojenské vězně z Francie a později ze Sovětského svazu. Francouzi stavěli horské cesty pro svážení dřeva, k označenému Francouzskému chodníku brzy dojdete. Mladé smrkové porosty na obou březích Jeleního potoka v celé třetině Lviho dolu připomínají těžkou práci sovětských zajatců. V únoru 1942 nacisté zavedli na majetku „nespolehlivého“ Jaromíra Czernin-Morzina nucenou správu. Hrabě skončil v domácím vězení v rakouském Gratzu, zatímco říšský úředník Alexander Schmoock v jeho krkonošských lesích hospodařil „přícestným“ způsobem. Tehdy sovětské zajatce vytěžili dobře přístupné staré smrkové porosty spodního Lviho dolu v dosahu svážné cesty.

Chodník biskupa Doubravy

Po dvou kilometrech u nefunkčního limnigrafu odbočíte z lesní silnice

doprava na nenápadný chodník označený obrázkem královéhradeckého biskupa Josefa Doubravy putujícího před sto lety v biskupském rouchu po hřebenech Krkonoš. Hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová byla zbožná žena, zaplatila například stavbu kostela ve Vrchlabí a v Maršově a měla s představiteli církve dobré vztahy. Jeden ze svých posledních projektů připsala právě biskupu Doubravovi. Ovšem chodník, po kterém budete nyní stoupat, vznikl dávno před nástupem Josefa Doubravy na biskupský stolec v roce 1903. Původně se tahle cesta jmenovala Přední Lví cesta a mladší Biskupský chodník začínal až u lovecké chaty Jana, ke které brzy dojdete. Teprve současní lesníci obě cesty pojmenováním propojili. Mladým „válečným“ porostem projdete na první paseku s výhledem na protější Rennerovu horu s mohutnými suťovisky a zakrslým lesem. Při generální opravě Biskupského chodníku v letech 2000 – 2001 jsem cestářům vyprávěl o založení cesty hraběnkou Aloisii v roce 1885, o nebezpečném svážení dřeva na saních rohačkách i o proměně pojmenování. Potom kameník Vladimír za šest hodin na kótě 710 metrů vytesal do bočního kamene v opěrné zídce připomínku o vzniku cesty. Když budete pozorní, vročení nepřehlédnete. Místo s krásným rozhledem po horní části Lviho dolu se Sněžkou se vám naskytne až na Velkém Polomu, kde Biskupský chodník v roce 1981 protнула lesní silnice. Na protější hoře Koule jsou dobře vidět následky větrné kalamity Kyrril z ledna 2007 a řádění kůrovců. Zase ubylo kus nejstarších smrkových porostů v Krkonoších. Ještě horší obraz se naskytl ze stejného místa komisi úředníků z královských a císařských dolů v Kutné Hoře a konšelů města Trutnova. Ti sem zavítali před rovnými čtyřmi sty lety, přesně 16. září 1609. Inspekce hodnotila stav lesů východních Krkonoš po čtyřicetileté těžbě dřeva pro kutnohorské stříbrné doly. O týden později úředník napsal česky do závěrečné zprávy: „Mezi vrchy Přední a Zadní Rosen řečenými (tedy Jelení a Růžovou horou s Koulí) nad Malou Úpou vzhůru na levé straně také k půlnoci jsou též některá ouzlabí, z nichž jedno se Stříbrný lev jmenuje.... Na těch ouzlabích také klausy (přehrady) byly, ale již se jich, že dříví všecko smeččený, neužívá.... Při konci lesa toho opět jsme přišli na jedno mejto nevelké, kdež také budka postavena jest, v kteréž se dobytek hovězí, krav dojných 24 a jalového 9, k tomu kozy 4, jak sami, kteříž tu bydlejí nám oznámili, chová a do mýt a lesův Jeho Milosti Císařské na pastvu pouští a honí“. Autor dobře vystihl nejen neutěšený stav poprvé vytěženého pralesa, ale i počátek kolonizace kraje dřevaři z Alp v oblasti Malé a Velké Úpy. V zápisu jsou také nejstarší mistopisná jména Krkonoš, dodnes se jich mnoho neužívá, ale před vámi otevřeně „ouzlabí stříbrný Lev“, tedy Lví důl, mezi ně patří. Tato slovesná památka připomíná dávne hornické aktivity dodnes pustého místa.

Po stech metrech směrem ke Sněžce uhněte ze silničky doprava na hlinitou svážnici a přímo před hraniční tabulkou II. zóny národního parku opět doprava na úzký travnatý chodíček. Pouze takové pěšiny bývaly v celém Lvím dole, když jsem tu byl poprvé v roce 1973. Na další křižovatce se dejte doleva směrem k velké holině. Při všech větrných smrštích v posledních dvaceti letech tady k zemi padaly smrky, až se paseka zježená stovkami vyvrácených pařezů rozšířila hluboko do údolí. Dříve schovaná lovecká chata Jana, podle vyprávění dřevaře Josefa Mohorna ji sem vynesli a za šest dní sestavili dřevaři v roce 1936, se ocitla uprostřed toho zmaru. Nalevo od provizorně upraveného chodníku vidíte latě měřící výšku sněhu a ohradu s přístroji pro sledování klimatu včetně údajů z půdy. Jen kousek sejdete dolů a na další široké svážnici zahnete doleva. Ta překryla v osmdesátých letech začátek původního Biskupského chodníku. Pozor, ať po dalších třech stovkách metrů nemíníte odbočku doprava na malý dřevěný můstek. Tady vejdete na nejhezčí část chodníku biskupa Doubravy. Úsek přes dvě hluboké rokle, zachycený na dobové fotografii na straně 2, patří mezi nejpůsobivější místa dnešního trailu. Již zcela zaniklou část chodníku

se dvěma novými mosty jsme obnovili až v roce 2004 a letošní mohutný vývrát připomíná, jak nestabilním místem cesta prochází. S občasnými výhledy na Pomezní Boudy dojdete na lesní silnici vedoucí k boudě Jelenka. Nemusíte jít po asfaltovém povrchu, stačí po dvaceti metrech uhnout doprava na označenou pěšinu k Sovímu sedlu a odtud teprve k Jelence.

Traverz

Po občerstvení v boudě Jelenka založené Jaromírem Czernin-Morzinem v roce 1936 dojdete po stech metrech k rovnému místu s lavičkou a kamenným obeliskem Emmina pramene. Vpředu leží kámen s úmyslně otesaným a proto s obtížemi čitelným německým nápisem Emmaquelle. To hned po roce 1945 „vlastenci“ zahlazovali stopy našich předchůdců. I proto jsme v roce 2000 na obelisk umístili odlité kovové desky připomínající roku 1905 předčasně zemřelé hraběnky Emmy Czerninové i se spojeným czernin-morzinským erbem. Pojmenování pramene je z jedné strany české a z druhé německé (více VV 16/2000). Studánka vyvěrá pod plošinou, na její okraj cestář Michal zaštětoval nalezený hraniční mezník z 18. století číslo 143. Zatímco většina hostů stoupá po hřebenové cestě na Svorovou horu, vy uhněte doleva na žlutě značený, neupravený, dříve jen lovecký chodník Traverz. Provede vás celým závěrem Lviho dolu, vrchol Sněžky vám zůstane nad hlavou. Cestou uvidíte koberce vršů, různé zbarvené listy brusinek, borůvek a vlochyň, když budete pozorní tak i z kosodřeviny vykukující hlavy jelenů, kterých je kolem víc, než si turisté mohou myslet. Na první planině nad hranicí lesa je od roku 2001 u cesty pomníček třiaadvaceti německých vojáků, kteří zahynuli při pádu lazaretního letadla v únoru 1945. V informačním centru na Pomezních Boudách jsou vystavené kusy Junkerse JU-52 spolu s dalšími předměty a dokumenty (více 14/1999, 28/02007). Hezkým místem je Sluneční údolí se zbytky někdejších senišť. V již zmíněné zprávě z roku 1609 se píše: „Až na ten vrch největší Šnekoppen řečený, na němž, jak se zpráva činí, duch Rybenczal řečený, své obydlí mívá, ač i v těch místech některých sena a trávy se dělají“. Od Sněžky do Lviho dolu vyběhá Prostřední hora. Než hřeben překročíte, prohlédněte si nad Jelením potokem nejstarší známý smrkový les v Krkonoších. Tady v roce 2007 Martin Janda při dendrochronologickém průzkumu náhodně proměřil smrk starý 322 let. Možná tu některé stromy pamatují i zmíněnou kutnohorskou komisi, která si posteskla: „Na vrších nahore něco lesův, který k vodám dodán býti nemohl, zůstalo“. Dnes se vyhněte rušnému vrcholu Sněžky, Traverz prochází hustou kosodřevinou, až se pod lanovkou spojuje s cestou vedoucí na Růžohorky. Netrailové a nezáživné pokračujte po turisticko-lesní silnici až dvě stovky metrů za Portášky. Teprve tady odbočte doleva na neznačenou lesní svážnici vedoucí pod loukami Sagassero-vých bud, na kterých se pase otužilý skotský náhorní skot. Přímou pod budkou dolní stanice lyžařského vleku trail pokračuje po úzké pěšině do posledního parádního místa výletu. I tento sestup k Messnerovu potoku je v mapě čitelný.

Messnerovým dolem

Zapomenutý kout Malé Úpy byl mnoho let nepřístupný, když povodně zničily čtyři mosty a strhly celé úseky dřevařské cesty dokončené hraběnkou Aloisii v roce 1889. Po obnově v letech 1997 až 1999 vede úzkým údolím podél peřeji potoka opět pohodlná cesta. V jednom místě nechali u chodníku cestáři Havran a Jahoda ležet velký, ze skály vylomený balvan. Tady na druhém břehu potoka uvidíte dvě kruhové plošiny o průměru dvanáct metrů. To jsou základny pro milíře i s uchovanou vrstvou dřevěného uhlí. Z dob putování kutnohorské inspekce se jich v Messnerově dole zachovalo nejméně devět. Cestářům rovná

místa posloužila pro postavení indiánských stanů tee pee, jak poznáte podle rozpadajících se stanových tyčí. Asi osmihodinový okruh zakončíte opět při ústí Lviho dolu.

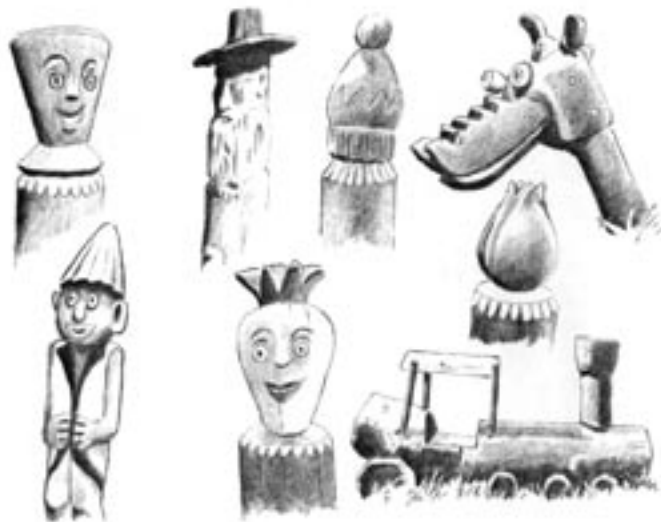
POHÁDKOVÁ STEZKA

Jak se Krakonoš skamarádil s lidmi - Kdysi v prapradávnu honil Krakonoš pytláka, který v jeho království kladl léčky na zajíce. A že tenkrát lyže nebyly, nadělal v Krkonoších pán hor svou ohromnánskou botou tápy sem a tam, kopce a údolí. Od těch dob se tam musí lézt nahoru a dolů po cestách dlážděných spíš kamenem, než vystlaných mechem. Krakonoš si to své království pochvaluje: Aspoň mi sem lidi nepolezou. Má tam podnes, ve skalách kdesi vysoko nad lesy, svou usedlost. Je to hospodářství jak náleží, v maštali má koně bělohřívé i černohřívé. Bělohříví jsou větrní a černohříváci rozvážejí oblohou duchny nadité deštěm. Ba, má i ohnivého hřebce, co vozí na hřbetě bouřku. Ten když křísne kopytem o skálu, blýskne se celou oblohou, jako by ji mečem rozřal vejpůl. V síni má Krakonoš i jarmaru a v ní skládá v šuplatech počasí jako kupec krupky a kroupy; má tam dešťové kapky větší a menší, kroupy, sněhové vločky a všelijakou neplechu, kterou zasypává shůry dolů svět, když se rozzlobí. Na střeše má kohouta voláka, který ráno kokrháním budí spáče a na oblohu přivolává sluníčko. Tak si tam Krakonoš krakonošuje a jako spravedlivý pantáta se stará o chlupaté i pernaté, čtyřnohé i mnohonohé. Jen nad dvounohými kdysi mudrloval, když mu se sekyrou a pilou vtrhli do revíru...

Pohádku spisovatelky Marie Kubátové si s dětmi dočtete v lese na Kraví hoře v Malé Úpě. Zuzana Semerádová s propagační podporou informačního centra v Malé Úpě připravila pro rodiče s nejmenšími návštěvníky Krkonoš Pohádkovou cestu na celkem sedmnácti kilometrech pohodlných cest vhodných i pro kočárky a cyklisty. Sama Zuzana po

trasách vozí nejmladší dcerku Zuzanku uloženou ve speciálním vozíku zapřaženém za horským kolem. Na deseti místech s hezkými výhledy do horské přírody jsou zastávky opatřené pohádkovým domečkem na kuří nožce, kde je v češtině, němčině, polštině a v angličtině připravená krátká pohádka od známé autorky večerníčků o Krakonošovi a Trautenberkovi. Místa pro dětské hry doplňují dřevěné prolézačky, sezení pro děti i rodiče, houpačky a také vyřezávané figury připomínající postavy z konkrétních pohádek. Třeba u splavu v Eliščině údolí stojí vodník z pohádky Kde se vzalo na horách vodníčko femeslový okruh Rennerových boudách je vyřezaný kulich z povídaní O kráse jara a čepci vápeníku. Figurky na houpačce u Pomezních Bud dětem pomohou v představě O sklínkaři a řepné panence. U citované pohádky o Krakonošovi se děti během čtení posadí na lavičku vedle našeho vládce hor. Pohádková cesta nabízí několik tras, napojit se můžete kdekoli. Nejklidnější tři a půl kilometru dlouhý okruh vede od kostela v Malé Úpě okolo Kraví hory se šestou a sedmou pohádkou. Pětikilometrový okruh prochází nad Rennerovy boudy a po opuštěné lesní svážnici na Pacestník ve výšce skoro 1100 metrů nad mořem s návratem přes Cestník zahrnuje třetí, pátou, osmou a devátou pohádku. Další trasa propojuje Pomezní Boudy se Spáleným Mlýnem, jiná vás zavede do Eliščina údolí. Než se s dětmi za pohádkami vydáte, zastavte se v informačním centru Malá Úpa na Pomezních Boudách pro pohádkovou mapu s vyznačenými zastávkami i možnými okruhy a hlavně pro kartu s deseti místy pro zápis o návštěvě pohádky. Na každém zastavení je připravený vyřezávaný štítek, který si po přiložení pomoci tužky přenesete na papír. Zaplněná políčka děti ukážou v infocentru a dostanou na památku dřevěný maloupský groš. Více se dozvíte na webové stránce www.pohadkovedoli.cz nebo v infocentru, kde je stálá expozice z historie Malé Úpy. Navíc tu najdete směnárnu, veřejný fax a internet, bezplatné WIFI připojení, kopírování včetně barevného, informace o ubytování, rezervace ubytování v Malé Úpě, ale třeba i v Praze, prodej map, knih, suvenýrů, dárků a malého občerstvení. Můžete si tu objednat instruktora lyžařské školy, taxi, rezervaci skibusu pro větší skupinu, k nahlédnutí jsou jízdní řady i pro polskou stranu východních Krkonoš. V létě je tu výstava modelů a grafických návrhů rozhliden studentů ateliéru Karla Fořta z fakulty architektury ČVUT v Praze a také kopii dobových pohlednic Malé Úpy.

Informační centrum Malá Úpa, Pomezní Boudy, PSČ 542 27, tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz, je otevřené denně v létě od 9.00 do 17.00, v pátek a v sobotu do 19.30, v zimě už od 8.00 hodin. Dobře se tu domluvíte i německy. www.info.malaupa.cz

DĚTSKÝ PENSION PERMONÍK

Mladá rodina Semerádova se před osmi lety rozhodla změnit způsob života a přestěhovala se z města do klidného prostředí hor, lesů, luk a chalup v Malé Úpě. Sami dnes mají tři děti a ze zkušenosti vědí, jak jiný je pobyt na horách s dětmi než jen s dospělými. S citem a porozuměním pro malé klienty přeměnili pension Permonik na místo pro pohodové pobyty mladých rodin nebo jen maminek s dětmi. Velký dům jim umožnil zařídit dětskou hernu, tělocvičnu i s lezeckou stěnou, vířivku a saunu, což se odráží v přípravě pestrého programu. Spolupracují se slečnou Bárou, která děti zaujme soutěžením. Ve výtvarné dílničce si vytvoří vystřihované koláže, navléknou korále, poznají terakotu a malbu, ale hlavní programy je čekají venku v přírodě. Vypraví se na výlet Krakonošovým údolím, kde budou plnit úkoly a na konci najdou poklad. Jindy poznají pohádkovou stezku a také vesnická zvířata. V okolí se pasou desítky ovcí a také kozy, na louce u pensionu přibude nový ovčín. Chovatel Honza přiváží z Maršova skvělý domácí kozí sýr. Kolem domu jsou velké dřevěné hračky, pískoviště se skluzavkou. V zimě děti sáňkují, stavějí ze sněhu iglú nebo bludiště, od tří let se hlásí do lyžařských kurzů. U penzionu je dětský provázkový vlek a nedaleko také veřejný vlek pro rodiče. Zatímco je o děti postaráno, maminky mohou jednou týdně využít nabídku různých masáží, kosmetiky a pedikúry. Nejen pro tatínky je u jídelny s živým ohněm v krbových kamnech od deseti dopoledne do noci otevřený bar, jinde kulečnicková herna, satelitní televize a spousta pohádek pro špatné počasí. Suterén skrývá samostatný sklep pro bohatou vinotéku českých, moravských i světových vín, čepuje se tu pivo Krakonoš a Plzeň i limonáda Kofola. Pokoje vyzdobené motivy z různých pohádek nejsou číslované, děti hned vědí, že bydlí u Rumcajse nebo Krtečka. Od letošní zimní sezóny budou už všechny pokoje mít vlastní koupelnu. K Permoniku patří i sousední komornější bouda Ťapka s deseti pokoji vhodná pro ubytování skupin a větších rodin. Stejně jako v Permoniku je tu dětská herna, společenská místnost, malý bar, jídelna a internetové připojení Wi-Fi. Jen o kus dál si hosté mohou pronajmout celou pohádkovou roubenku Přadlenku s kuchýnkou pro vlastní vaření. Děti se odtud mohou také zapojit do programů. Ubytování v pensionu Permonik a boudě Ťapka poskytují plnou penzi, výběr ze dvou jídel tradiční české kuchyně přizpůsobené dětem.

Pension Permonik v Dolní Malé Úpě čp. 115, PSČ 542 27, majitelé Zuzana, Pavel, Tereška, Lukášek a Zuzanka Semerádovi, tel. 603 264 422, e-mail: info@permonik.eu, domluvíte se i anglicky, polsky a německy. www.permonik.eu

Na rozlehlých horních loukách Růžového dolu stály tři chalupy rodiny Johanna a Kathariny Bönschové. Hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová je všechny v roce 1890 za sedm tisíc zlatých vykoupila, dvě stavení zbořila a třetí přeměnila na hájovnu. Jako do každého úřadu i sem zavedla telefon. Okrajové louky nechala zalesnit, malé stromky v řádcích jsou patrné na fotografii. Snímek zachycuje i vydlážděné koryto Růžového potoka, kamenické práce z let 1905 až 1908 si dobře prohlédnete z nadhledu ze sedačkové lanovky na Sněžku, která tudy prochází už šedesát let.

RŮŽOVÝM DOLEM NA SNĚŽKU

Nejnávštěvovanějším dolem v Krkonoších, tedy údolím přemodelovaným kdysi horským ledovcem, je Růžový důl v Peci pod Sněžkou. Jenže většina lidí jím projede na sedačce lanovky s cílem Sněžka. Pěší hosté tudy procházejí do známějšího Obřího dolu. Jen nemnozí stoupají po zelené značeném turistickém chodníku na Růžohorky, které jsou v polovině cesty na nejvyšší vrchol České republiky. My vás pozveme na jinou zapomenutou stezku se stejným cílem. Chodí tudy jen lovci a několik místních na houby, když je neodradí prudký svah. Jestli se nebojíte námahy, vydejte se na trail Růžovým dolem. Z Pece zamíříte po frekventované cestě až skoro k dolní stanici lanovky, ale v poslední zatáčce s odbočkou k boudě Máma přejdete přes široký dřevěný most a zahnete doprava na stezku lemovanou dřevěnými sloupy elektrického vedení a také dlážděným potokem. Kvalitní zpevnění dravého Růžového potoka i s přítoky provedli před sto lety spolu s místními muži kameníci z Jižních Tyrol. Pracovali tu také Češi z vnitrozemí, Poláci, Maďaři, Chorvati, Slovinci, Slováci a Srbové z jiných částí Rakousko-uherské monarchie a ještě Italové z Benátek, Toskánska, Kalábie a Abruzzie. Takové hemžení národů nemá v Krkonoších obdobu, dělníci bydleli ve všech chalupách Růžového dolu i jinde, práce na regulaci řeky Úpy a bystrin po katastrofální povodni v roce 1897 hradil stát.

Po stezce brzy vystoupáte k okraji louky, jděte rovně podél vydlážděného koryta přítoku Růžového potoka až k mostku u bývalé hájovny. Prvním hajným tu býval svérázný Stefan Dix, pozdější kronikář obce Pec. Po roce 1955 na zdejší samotě dlouho bydlel s početnou rodinou pekař a lesní dělník Čestmír Kozák, vyhlášený hráč mariáše a také prozrazený pytlák. „Po ráně se sroloval jako amoletka pane soudce“: přiznal upytčeného jelena při procesu. Teď je tu hospodářem nevysoký vousatý muž, o kterém jen nemnozí víme, že se kdysi zachoval občanský velmi statečně. Jak mu všichni říkáme, prozrazuje červená tabulka ve štítu chalupy. Při stoupaní uvidíte kameny uložené do valů a rovná místa, na někdejších loukách roste nekvalitní smrkový les. Trail pokračuje stezkou vzhůru proti mostku, pod velkým suťoviskem se napojuje na historický lovecký chodník. Dejte se doprava, kde vás čeká příjemný, mírně stoupající traverz do středu Růžového dolu. Na „šouláku“ postaveném za hraběnky Aloisie se nezadýchal ani starší lovec a byl tak připraven k př-

padné přesné ráně. Za první roklí je zajímavý pohled dolů na centrum města s nepřehlédnutelným hotelem Horizont. Po chvíli vejdete podél narovnaných kamenů v agrárních valech a terasách na další zajímavé místo.

Někdejší rozlehlé seniště založené na prudkém svahu Růžové hory v roce 1686 zachycuje dobová fotografie na 2. straně. Prvním známým majitelem a možná i stavitelem velké letní boudy s podivným jménem Krellbaude byl před rokem 1840 Ignaz Kneifel, praděda váženého přítele Veselého výletu Friedricha Kneifela z Janových bud. Pěšina prochází kolem dobře čitelných základů, výrazná prohlubeň bývala kejdomá jímka pod chlěvem, skupinka smrků roste na sesutém komínu. Kamenná zídka nesla zadní vstup na půdu. Dřevěná roubenka nezaujala po roce 1945 pro nezáměr nových osadníků jako desítky podobných chalup, ale už dlouho před tím ji přestěhovali jinam. Jednoduché stavení v roce 1920 rozebrali poslední majitelé Krellbaude Ignaz a Stefan Braunové a očíslované trámy přenesli na přestavbu jejich chalupy čp. 40 na Pěnkavčím Vrchu, kde stojí dodnes. Za zbytky boudy vede stezka ke 12. podpěře lanovky na Růžovou horu, pokračování trailu najdete nahoře u dřevěného můstku. Další metry projdete více než dvě stovky let starým porostem, Růžový důl zůstane hluboko pod vámi a otevře se krásný výhled do údolí i na kopce kolem Pece. Okolo leží zpracované i nezpracované dřevo po větrných i kůrovcových kalamitách, ovšem nejde odtud přiblížit k odvozní cestě. Po velkém polomu v říjnu 1930 tady v následném létě postavili dřevaři z Podkarpatské Rusi nejdelší dřevěný smyk a spouštěli špalky na louku u dnešního ekologického muzea. Až tady nahoře si představíte, jak rychle muselo dřevo ujíždět dolů, podle zápisu hajného Dixe to prý trvalo přesně 56 sekund. Není divu, že 3. října 1931 samovolně uvolněné špalky zabily podkarpatského dřevaře Mihaie Krailova, který dole spravoval poškozený smyk. Pětašedesátiletého horala z okresu Tačevo o tři dny později pochoval ve Velké Úpě vlastní syn, který s ním na spouštění dřeva pracoval. Trail sice pokračuje přímo na louky u Růžohorek, ale ty jsou nyní oplocené kvůli pastvě dobytka. Krávy se sem do nadmořské výšky 1250 metrů vrátily po dlouhých padesáti letech. Proto se dejte spodní pěšinou na úzkou dřevěnou lávku, brzy se napojíte na zeleně značený turistický chodník. Na Růžohorkách jsou otevřené hned dva hostince i s venkovním posezením. Na vrchol Sněžky je to odtud po známé žlutě značené cestě už jen hodina svižné chůze.

Kostel ve Velké Úpě

Hostinec Jelení louky

Osada Velké Tippeltovy boudy

TURISTICKÉ CÍLE V ÚPSKÉM ÚDOLÍ

Radnice horského města Pec pod Sněžkou připravila polsko-český projekt v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj upozorňující na turistické zajímavosti Úpského údolí. Realizační tým Veselého výletu uspěl ve výběrovém řízení s nabídkou na označení významných turistických cílů a nasměrování k nim. Na jedenácti křižovatkách najdete vysoké, červeným rostlinným olejem napuštěné dřevěné rozcestníky se smaltovými směrovkami, které vás navedou k jednačtyřiceti významným místům. Nenahrazují turistické značení, jsou námětem na program plný poznání. Informační centrum Veselý výlet vybralo mezi nejzajímavější cíle Úpského údolí objekty s vysokou kulturní, historickou a krajinářskou hodnotou. Barevnými smaltovými štíty je označeno pětadvacet objektů v Peci a ve Velké Úpě, deset na území Horního Maršova a šest v Malé Úpě. Aktivní hosté mohou během několikadenního pobytu poznat většinu z nich. Některé jsme představili ve starších vydáních Veselého výletu, další postupně zařazujeme. Významné turistické cíle na území samotné Pece jsou označené směrovkami a štíty tmavě modré barvy, ve Velké Úpě světle modré, v Horním Maršově tmavě a v Malé Úpě světle zeleně. Barevnost vychází z městského a dvou obecních znaků, které jsou na smalttech také vyobrazeny.

V Peci se do výběru nejzajímavějších turistických cílů dostala roubená **Hospoda Na Peci** postavená v roce 1793, ovšem panská hospoda na hlavní křižovatce stála již nejméně od počátku 17. století (VV 29/2008). Uprostřed největšího parkoviště je k nahlédnutí denně otevřená kamenná **kaple Panny Marie** postavená roku 1888 třemi místními dobrodinci (VV 24/2005). V Bukovém údolí naproti kapličce uvidíte sypanou **přehradu na řece Úpě** zpevněnou kamennou korunou. Vznikla v roce 1904 jako ochrana proti povodním, nyní je vyčištěná a přes hráz vede nový most zpřístupňující protější břeh s připravovaným novým vycházkovým chodníkem nasměrovaným do Obřího dolu. Tam najdete další tři pamětihodnosti. Pohodlná cesta končí u **kapličky v Obřím dole** postavené 1873, uvnitř se dozvíte o obětech zemních lavin a povodně z července 1897 (VV 10/1997). Hned naproti ukrývá smrkový nálet betonový **vojenský bunkr** připomínající zásadní události z podzimu 1938, kdy došlo k odtržení Sudet od Československa a v důsledku toho o sedm let později k vyhnání starousedlíků nejen z Pece (VV 21/2003). Speleologové z Albeřic zpřístupnili v Obřím dole na dva prázdninové měsíce **historický důl Kovárna** založený snad již roku 1511 (VV 23/2004). V polovině výstupu Obřím dolem najdete v létě otevřenou **vodárnu pro Sněžku**, která v letech 1912 až 1956 čerpala s pomocí Peltonovy turbíny vodu pro vrcholové boudy (VV 7/1995). Moderní **Česká poštovna** otevřená na Sněžce od léta 2008 představuje kompromis mezi striktní ochranou přírody a turistickým využitím národního parku (VV 30/2008). U hlavní cesty do Zeleného dolu stojí na luční enklávě Chaloupky opravená **sloupová kaplička** z roku 1834 doplněná o moderní sochu poutníka (VV 24/2005). V závěru tohoto údolí je tradiční **horský hostinec Jelení louky** s výčepní tradicí sahající až k roku 1731 a dochovaným původním dřevěným sálem z roku 1925 (VV 12/1998). Vycházková trasa Vlčí jáma prochází na Vysokém Svahu kolem ruiny **kaple Věch Svatých** z roku 1890, na jejíž obnovu je zpracovaný unikátní projekt, který čeká na realizaci. V protější osadě Hnědý Vrch se **kaple sv. Barbory** založená během první světové války dočkala opravy,

uvnitř s rozsáhlou freskou zachycující utrpení této světičky. Doplnění dřevěné zvonice je ve výhledu. Nejnovějším turistickým cílem je nejvyšší krkonošská **rozhledna Hnědý Vrch** otevřená 1. července letošního roku. V horské části města vás potěší návštěva **osady Modrý Důl** založené při těžbě dřeva v 16. století, v ní je chráněný soubor lidové architektury (VV 28/2007). V sedle mezi Studniční a Luční horou stojí kaplička přestavěná v roce 1927. Už řadu let hostí **památník obětem Krkonoš** se jmény lidí, kteří zahynuli při horských túrách (VV 11/1998). Odtud je to jen kousek ke slavné **Luční boudě** založené u Slezské stezky již v roce 1623 (VV 17/2001).

Velká Úpa má zajímavé **historické centrum** (VV 14/1999) s někdejší farou, školou, hostinci a především z popudu císaře Josefa II. právě před 220 lety založený **kostel Nejsvětější Trojice**. Na svahu Světlé hory stojí na skalním výchozu obnovený **lesní hrádek Aichelburg** z roku 1863 (VV 15/2000). K němu se dostanete i přes **osadu Velké Tippeltovy boudy** ze 16. století s chráněnou lidovou architekturou. Odtud není daleko na Vlašské boudy s **horskou farmou Sosna** založenou v roce 1983. Už sice nenabízí domácí mléčné produkty, ale zachovaný chov dobytka nadále prospívá květnatým loukám v tisícimetrové nadmořské výšce. Protější stranu Velké Úpy tvoří nedoceněný soubor lidové architektury, agrárních valů a teras, starých stromů a kapličky z roku 1885 v **osadě Přední Výsluní** (VV 30/2008). Na Růžohorky a Sněžku se můžete z Velké Úpy vydat po obnovené štetované cestě z roku 1887 údolím s neobvyklým jménem **Šraml**. Nebo tudy projdete k luční enklávě se třemi chalupami a chovem rohatého a chlupatého skotského náhorního skotu na **Sagasserových boudách**. Podobný charakter luční enklávy s původním rázem má i osada **Pěnkavčí Vrch**.

Další cíle v Úpském údolí najdete v Horním Maršově, nejstarší původní stavbou Krkonoš je **renesanční kostel Nanebevzetí Panny Marie** dokončený 1608. **Katedrálu Nanebevzetí Panny Marie** z roku 1899 navrhl významný český architekt Josef Schulz a zámek založený 1792 byl sídlem Aichelburgů a Czerninů. Dřevěná stavba **očistného centra** získala v červenci 1994 prestižní architektonickou cenou. Opravenou **kapli sv. Anny** z roku 1752 a obnovenou **křížovou cestu** s moderními obrazy najdete na Staré hoře. Malebná je **osada Honzův Potok** ze 16. století. V Horních Albeřicích vás zaujme zatím jen stavebně dokončené **Muzeum Vápenka**, v Horních Lysečínách se podíváte na freskami zcela zaplněný interiér v obnovené **kapli Narození Páně** a na Dlouhý hřeben se brzy vrátí **Červený kříž**, který stál u historické cesty nejméně od 18. století.

Malá Úpa se pyšní horským **kostelem sv. Petra a Pavla** dokončeným v roce 1805, tragické historické události z let 1938 a 1945 připomíná **celnice** na Pomezích Boudách, dějinné souvislosti lépe pochopíte v **expozi-ci Malé Úpy** otevřené v informačním centru v létě 2003. Nejméně od 18. století obohacuje krkonošskou lidovou architekturu **maloupský senikový vikýř** dochovaný jen na několika málo chalupách, nejen děti zaujme vodní silou rozpořehovaný pohádkový **Čertův mlýn** u nejzdobnější chalupy východních Krkonoš a nároční turisté mohou projít tradiční horský **chodník biskupa Doubravy** založený v roce 1885.

NEJVYŠŠÍ ROZHLEDNA KRKONOŠ

Město Pec pod Sněžkou postavilo nad osadou Hnědý Vrch zcela novou rozhlednu, od 1. července se otevře veřejnosti a to zdarma. Stojí u horní stanice lanovky Hnědý Vrch, otevírací doba kopíruje provozní dobu sedačkové lanovky. Ta jezdí od 1. července do 28. září denně v každou celou od 9 do 16 hodin, potom až do 1. listopadu vždy v pátek, sobotu a v neděli. Na rozhlednu navrženou Ivanem Šírem a Michalem Rosou vede 138 schodů s pěti odpočinkovými místy. Vyhlídková plošina je ve výšce 27 metrů. Přes zimu připravenou konstrukci montéři vztyčili za necelý měsíc. Z nejvyšší krkonošské rozhledny uvidíte na celé horní Úpské údolí. Vlevo poznáte tři nejvyšší vrcholy pohoří, tedy Sněžku, Luční a Studniční horu, dobře jsou vidět ledovcové kary v Obřím dole. Rozlehlý masiv Růžové hory klesá k loukám Velké Úpy, nejbližší okolí ohraničují spojená horská dvojčata Světlá a Černá hora.

Od horní stanice lanovky vedou příjemné procházky na Liščí horu nebo kolem Lesní boudy na Zahrádky a Lučiny. Vyjíždky na horských kolech tu začínají i rodiny s dětmi, vyvezení kola lanovkou je stejně jako vstup na rozhlednu zdarma. Pro jiné jezdce je nově otevřená náročná sjezdová trať projíždějící po sjezdovce, lesem i pod trasou lanovky. Na speciálních kolech „Downhill MTB“ se odvážní sjezdaři spouští na 1575 metrů dlouhou jízdu s výškovým rozdílem 313 metrů přes devět umělých skoků, tři lávky překračující bažiny a vodu, nejtěžší je skalní úsek pod trasou lanovky. Trať navrhl mistr republiky a přední účastník závodů světového poháru sjezdařů na horských kolech Adam Vágnér a už v neděli 12. července se tu uskuteční hlavní sportovní akce tohoto léta - mistrovství České republiky ve sjezdu na horských kolech. Trať je pro trénink jezdců otevřená celé léto v době provozu lanovky. Pro sjezdaře cyklisty lyžařský areál SKI Pec zavedl půldenní a sezónní letní jízdenky. Postavení sjezdové tratě je dalším krokem k vytvoření tréninkového centra horské cyklistiky v Peci pod Sněžkou.

Naše první spolupráce s architektem Romanem Kouckým na vzniku dřevěné čistírny odpadních vod v Horním Maršově přinesla autorovi nejprestižnější tuzemskou architektonickou cenu Grand Prix Obce architektů za rok 1994. Kouckého tým nyní zpracovává územní plán pro Pec pod Sněžkou a Horní Maršov, proto naopak my očekáváme od vyhlášeného architekta návrh dobrého řešení pro údolí Horní Úpy. Galerie Veselý výlet v Peci pod Sněžkou spolu s kanceláří Romana Kouckého připravila k tomuto tématu výstavu. Zároveň jsme z archivu Veselého výletu pro projekt územního plánu a tím i výstavu poskytli ucelený soubor fotodokumentace a dalších podkladů. Přijďte se v době od 9. srpna do 1. listopadu podívat na výstavu o vývoji stavění v kraji pod Sněžkou.

KOUCKY-ARCH.CZ / JAK STAVĚT V HORÁCH...

... a stavět tady vůbec? Odpověď na tuto otázku vám možná výstava úplně nedá, ale stejnojmenná kapitola územního plánu je velmi obsáh-

lým pohledem do historie stavění v úpském údolí. Na výstavě se můžete podívat, jak se v horách stavělo dříve a jak a čím tady byl člověk poháněn k životu a to v několika vlnách, které daly směr zdejší výstavbě.

Výstava Jak stavět v horách... není jen odůvodněním územního plánu a jeho ilustrací, ale věnuje se závažnému problému současnosti a to jakým způsobem, s jakým cílem i výsledkem, je možné zacházet s životním prostorem střední Evropy. V době přelomu tisíciletí, se lidstvo potácí ve zmatené bezradnosti, jakoby ztratilo základní cíl svého směřování a snažení. Jako štěně se bezmocně točíme dokola a snažíme se polapit vlastní ocas. Náhle nabytá svoboda nám dala volnost, ale sebrala nám společného nepřítele a tím jednoduchý, všem pocho-pitelný cíl. Mezi různými názory se neumíme orientovat. Navíc nám síla technologií dala poprvé v historii možnost postupné destrukce. Sami sebe můžeme definitivně zničit. To vyvolalo logický strach, až hysterii. Máme urychleně šlápnout na brzdu a snažit se zatlačit nezadržitelný proud řeky zpátky do pramene nebo máme šlápnout na plyn a snažit se co nejrychleji posunout lidstvo tam, kde bude hrozit stále menší nebezpečí. Ztratili jsme jistotu i sebevědomí a v panice z neznámého se choulíme do sebe a snažíme se ukrýt v domnělém bezpečí historie.

Zdá se, že tyto otázky s vývojem života jedněch malých evropských hor nijak významně nesouvisejí, ale opak je pravdou. Toto malé specifické území jako by bylo modelem bezradnosti dnešní společnosti. Je tu krásně, je tady kouzelná příroda a žijí tady lidé. Návštěvníci zde hledají odpočinek a zábavu. Už více než sto let. Někteří brání zuby nehty dřeváky a kachlová kamna, jiní si kupují čtyřkolky nebo skútry a chtějí žít v moderních domech s velkými okny. Kdo z nich má pravdu? Hledání harmonie mezi těmito dvěma proudy je v celém civilizovaném světě stejné. „Když se pohybujete, snažte se do nikoho nestrkat“, tato základní poučka z příručky o slušném chování, může být vodítkem v řešení jakéhokoli lidského sporu. Ale musí platit pro oba tyto proudy současného lidského vývoje stejné.

Územní plán, který výstava v galerii Veselý výlet v Peci pod Sněžkou představuje, a ke kterému je ilustrací a současně odůvodněním, se snaží právě harmonii nalézt. Jeho autoři nezastírají svůj příklon k pokroku, deklarují nezadržitelnost a hlavně nezbytnost vývoje jako základní lidské vlastnosti a jako své základní kredo. Přesto však maximálně cti přírodní a historické hodnoty tohoto místa, snaží se je ochránit, zachovat a doplnit pro budoucí generace.

Publikace Jak se stavělo v kraji pod Sněžkou

Veselý výlet k zahájení výstavy vydá útlu publikaci s popisem a fotografiemi shrnujícími stavební historický vývoj v údolí Horní Úpy. Zachycuje i důležité souvislosti v celých Krkonoších. Autoři Pavel Klimeš a Roman Koucký se spolupracovníky vybrali historické a stavební události, které po zařazení do časové osy vymezily etapy vývoje od počátku kolonizace do neaktuálnější současnosti. Knihu ocení vedle zájemců o architekturu všichni, kteří se chtějí orientovat v historii kraje pod Sněžkou.

Pecká samota, 1900

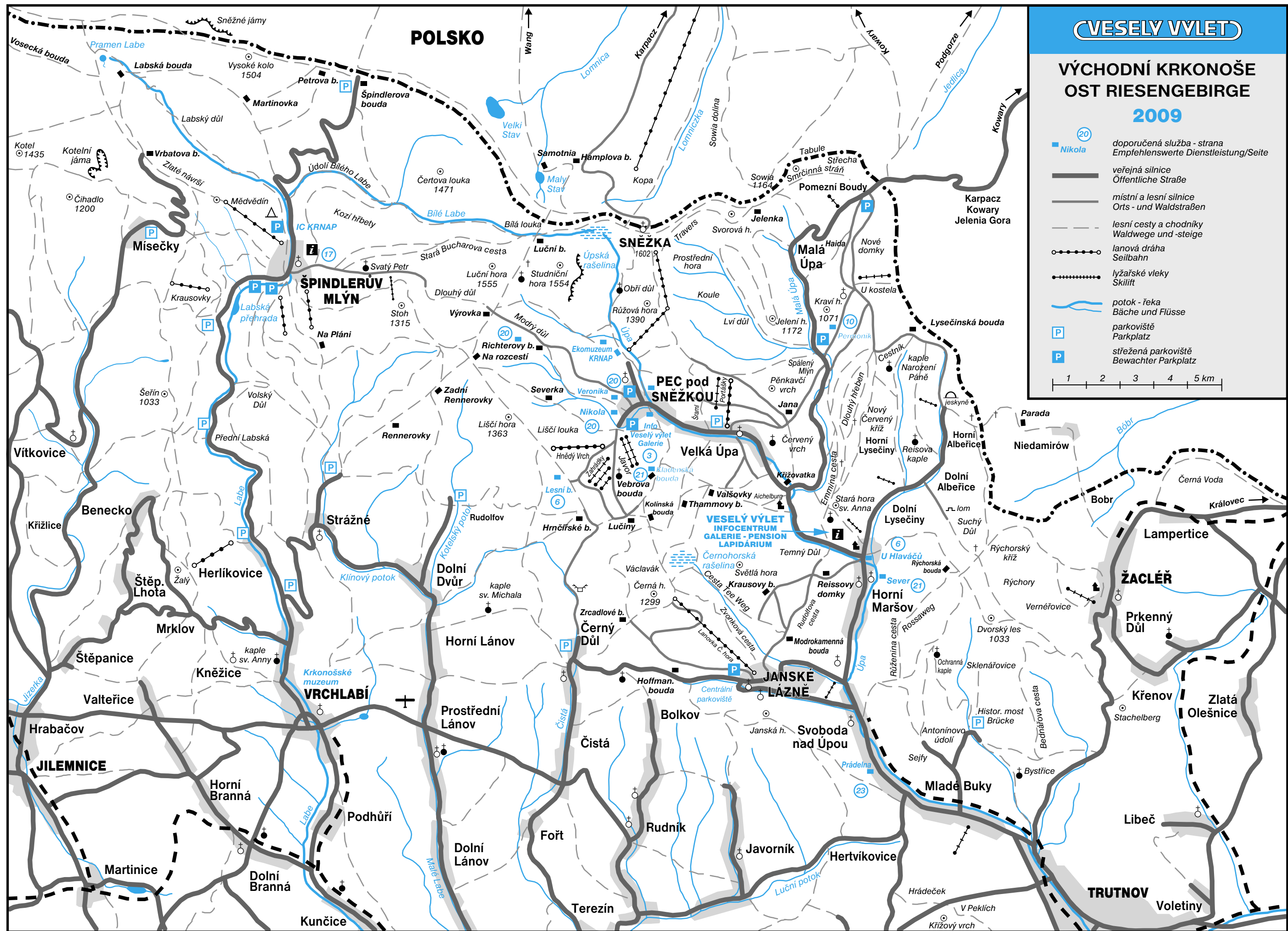
Lidická bouda, 1935

Hotel Horizont, 1979

Česká poštovna, 2008

Nejnámější české horské město Špindlerův Mlýn poskytuje letním hostům širokou škálu služeb. Jestliže vyhledáváte v horách vzrušení, sednete od horní stanice lanovky Medvědin nebo Pláň na terénní koloběžce, horském kole nebo slétnete dolů na tandemovém padáku. V centru města je lanový park, obří lanová houpacíka, bungee i dětská trampolína, letní bobová dráha, u labské přehrady zkusíte sjezd na laně nad propastí. Klidnější je projížďka v lodičkách, v kočáře, rybaření, minigolf i sportovní střelba v kryté střelnici. Dobře si odpočínáte v moderním aquacentru. My vás pozveme na procházku přírodou.

PŘES PTAČÍ KÁMEN

Vybraná túra nad Špindlerovým Mlýnem není náročná a zaveďte vás do méně známých míst horského města. Vydejte se po modře značené Davidově cestě od Lužické boudy, tedy od předposlední zastávky autobusu na Špindlerovku. Prvních půl kilometru projdete svahovým rašeliništěm se suchopýry a třemi druhy různé zbarvených brusnic. Mokřad pohodlně překonáte jen díky Správou KRNPAC pracně položenému dřevěnému chodníku. Následuje pasáž s žulovými suťovisky, řídký horský les umožňuje výhledy do Sedmidolí až k Luční hoře a na protější Kozi hřbety. Pěšinu nahradí lesní cesta přes smrkovou monokulturu z větrné kalamity v roce 1966. Od Červeného potoka vystoupáte k Davidovým boudám. Místo vloni zbořeně hlavní Davidovky uvidíte jen velké stavení. Jak vypadala tradiční dřevěná turistická bouda krátce po svém vzniku ukazuje, stejně jako v případě nedaleké Medvědi boudy, přiložená fotografie. Nejníže položené stavení Davidových bud se zelenou střechou je bývalá horská školička, do které dříve chodily děti z poloviny Sedmidolí. Proto se modře značená stezka pokračující od stanice lyžařského vleku dodnes jmenuje Školní cesta. Nedávno opravený chodník vás provede Medvědim dolem ke stejnojmenné boudě. Cestou jsou opět hezké pohledy na Sedmidolí a Bradlerovy boudy s rozsáhlými suťovisky v pozadí. Uvidíte i lyžařské sjezdovky ve Špindlerově Mlýně nebo na protě-

ším svahu Medvědina zarůstající haldy hlušiny ze zkušební těžby uranových rud před padesáti lety. Stromy, které v nepřístupném Medvědim dole padly po vichřici nebo útoku kůrovců, zůstávají ležet zpracované v lese a pomalu se rozpadají na prvotní živiny. Od Medvědiho potoka vede krátký výstup k Medvědi boudě. Než uhnete doprava po žlutě značené cestě, podívejte se ještě na dvě původní zemědělské chalupy na zdejší louce. Obě patřily do panství hraběte Harracha, tu hnedou vzadu s číslem 25 považujeme za nejkrásnější dochované horské stavení ve Špindlerově Mlýně. Cesta k Bradlerovým boudám tvořila dvěstě padesát let hranici mezi vrchlabským a jilemnickým panstvím. Na velkém seništi se po mnoha letech bez hospodaření pase třicet ovcí. Ve vloni opravené Bradlerově boudě najdete celoročně otevřenou restauraci. Úzká pěšina pokračuje k Ptačímu kamenu. V místě, kde se připojuje zimní tyčovaná cesta od Martinovky zarůstá horní seniště se základy někdejší Mléčné boudy. Přes nejvyšší partii Medvědiho dolu s mohutnými sutěmi a starým lesem dojdete ke skalám vytvarovaným v dobách ledových. Snadno vylezete na nejvyšší bod Ptačího kamene s geodetickým žulovým patníkem z roku 1935 ve výšce 1310 metrů nad mořem. Pohled z přírodní rozhledny je dobrým cílem vaší pouti. Zapůsobí na vás „placákové“ zvětrávání skaliska i kamenité svahy protějšího Vysokého kola, nejvyšší hory západních Krkonoš s patrnou mohylou císaře Viléma I. na vrcholu. Nad vámi ční rozložitě Mužské kameny, očima znovu projdete trasu přes Medvědi a Bradlerovy boudy. Kousek odtud ze stezky odbočuje doprava po hranici 2. zóny národního parku neznáčený chodníček k Moravské boudě s restaurací. Hlavní směr pokračuje po modře značené cestě k uzavřené Petrově boudě a dál po červené k výchozímu místu u Lužické boudy. Celý okruh ujdete bez zastávky za necelé čtyři hodiny.

BRADLEROVY BOUDY

Smlouvu majitelů tří krkonošských panství z 6. dubna 1710 o uznání vzájemných hranic nejen v Sedmidolí uvalil sám císař Leopold I. Wenzel Morzin, Aloisius Harrach a Anton Schaffgotsch po desetiletých sporech uříili

trojmezí svých revírů v sedle nad Martinovkou nedaleko Dreyeklichsteinu, neboli trojmezího kamene. Tím se Bradlerovy boudy ocitly v nejzápadnějším cípu vrchlabského panství Morzinů, proto také patří do katastrálního území Špindlerova Mlýna. V době hraběcí úmluvy bylo v Sedmidolí několik horských seništů a pastvin, ale salaše nejspíš jenom dvě. S jistotou víme o Martinovce založené 1642 a nejstarší chalupě na Bradlerových boudách. Zatímco tři letní salaše kolem dnešní Martinovky zanikly, stavení na Bradlerovkách jsou nepřetržitě nejméně 372 let. Známy propagátor krkonošské turistiky a ochrany přírody Jindřich Ambrož už v roce 1925 zaznamenal vyprávění Josefy Lauerové o založení chalupy čp. 85 v roce 1637. Dokonce mu ukázala stropní trám s vyrytým letopočtem a v černé kuchyni zazděný železný kamnovec na teplou vodu datovaný 1691. Je velká škoda, že tato prastará bouda zanikla krátce po roce 1945. Vidět ji můžete jen na vzácné fotografii od vrchlabského fotografa Artura Schiffnera z třicátých let. Pokud víme, celou dobu letní boudy čp. 85 vlastnili hospodáři Bradlerové, posledním byl Josef Bradler. Teprve v roce 1924 nejstarší chalupa na hřebenech Špindlerova Mlýna snad sňatkem přešla na Franze Lauera. Její základy jsou na spodní louce spásané ovci dobře vidět i dnes.

Podle zaznamenaných vzpomínek pamětníků ve vlastivědě Josefa Richtera se luční enkláva Bradlerovy boudy jmenuje podle úplně jiné boudy. Na konci 18. století na již zaniklém horním seništi založil Franz Bradler z Volského Dolu zcela novou letní boudu. Špindlerovští mu říkali Molkenbauer, tedy syrovátkový hospodář, protože uměl skvěle mléčné výrobky. Podle něho se pak bouda jmenovala Molkenbaude, do češtiny překládaná jako Mléčná bouda. Podle tohoto známého horala pak prý asi od roku 1800 říkali celé luční enklávě Bradlerovy boudy. Mléčná bouda poprvé vyhořela už v roce 1827, po druhém požáru v roce 1882 ji neobnovili. Na rozdíl od císařské pudy ve východních Krkonoších, hospodáři na morzinském i harrachovském panství měli seniště dlouho jen pronajaté v šestiletých cyklech. Letní boudy jim sice patřily, ale při neprodloužení pronájmu je museli zbořit. Proto nejspíš nezajem vrchnosti rozhodl o trvalém zániku kdysi známé Mléčné

boudy na úbočí Velkého Šišáku. Tak v roce 1890 na Bradlerových boudách stály tři obyčejné letní boudy. Prostřední chalupu čp. 87 založenou až kolem roku 1840 Wenzelem Hollmannem rozšířil jeho potomek Vinzenz o prosklenou verandu a otevřel Hostinec pod Velkým Šišákem. Kolem roku 1900 tesaři zvedli zadní část krovu na celé horní podlaží s hostinskými pokoji. Tím na dlouho Vinzenz Hollmann vyčerpal poptávku hostů o tuto lokalitu a zbylé dvě letní boudy zůstaly jen salašemi. Po požáru v roce 1912 Vinzenz postavil tradiční boudu s kamenným přízemím, dřevěným patrem a obytným podkrovím. Zároveň boudu přejmenoval podle celé luční enklávy. I přes pozdější prodloužení domu a přístavby si Bradlerova bouda zachovala původní ráz. Vždy stála mimo hlavní turistické trasy a zůstala dnes stejně jako před sto lety levnější, než vyhlášené boudy v jiných částech Sedmidolí. Teprve v roce 1933 se soused z prastaré salaše Franz Lauer odhodlal postavit na své louce Lauerovu boudu s dvaceti postelemi. Dnes ji snad podle podobnosti s původním jménem říkají Laura. Bradlerovky záhy po únoru 1948 dostaly nové jméno Fučíkovy boudy. Hlavní ze dvou zbylých stavení se jmenovala přes čtyřicet let podle komunistického novináře a nacisty zavražděného odbojáře „tělovýchovné středisko Julia Fučíka“. Po roce 1990 se pomalu vrátilo původní pojmenování a propagandou zneužitou oběť totality připomíná už jen fotografie ve stříbrném rámu zavěšená ve vestibulu Bradlerovy boudy.

Více se dozvíte v **Turistickém informačním centru, TIC Špindlerův Mlýn, Svatopetrská 173, PSČ 54351, telefon 499 523 656, fax 499 523 818, e-mail: tic@mestospindleruvmlyn.cz. Sídli v budově Městského úřadu, je otevřené denně od 8.30 do 17 hodin. V českém, německém, anglickém a ruském jazyce tu získáte informace o městě, turistice, lyžování, čerstvé zprávy Horské služby a Správy KRNPAC. TIC je na městském úřadě v centru Špindlerova Mlýna jen 20 metrů od hlavní silnice do Svatého Petra. Dům je trochu zakrytý dvěma velkými obrazovými mapami města a okolí.**

www.mestospindleruvmlyn.cz

Davidova bouda, 1920

Medvědi bouda, 1920

Bradlerovy boudy, 1900

Bradlerova letní bouda čp. 85, 1935

Už dávno není Luisina cesta Klausovým dolem v tak dobrém stavu, jako krátce po dokončení v roce 1885. Dnes tady najdete pravý trail divokou přírodou, na jeho zdolání vám stačí necelé čtyři hodiny.

KLAUSOVÝM DOLEM NA SVĚTLOU HORU

Náročné hosty zveme do nejzajímavějších partií východních Krkonoš. O dolní části Klausového (Těsného) dolu v Janských Lázních s vodopády, skalkami a opraveným chodníkem jsme psali už několikrát (VV 9/1996, 21/2003, 30/2008). Pohodlná cesta končí po 596 metrech závorou a chybějícím mostem. Za brodem Luisina cesta, na které tehdy po dokončení lesní úřad dokonce vybíral vstupné, pokračuje místy jen jako sotva znatelná pěšina. Prochází třetí zónou národního parku s volným vstupem, přesto se tu sluší zachovat úplný klid. Hydrolog z Přírodovědecké fakulty University Karlovy Viktor Goliáš objevil v Klausovém dole radioaktivní minerální prameny. První najdete nedaleko kamenné lavičky z roku 1910, je slabý a spolu s vydatností ztrácí i radioaktivitu. Místo poznáte podle obrázku svaté Alžběty, podle které se jmenuje. Po dalších deseti minutách stoupaní nemůžete za prvním polomem přehlédnout Bukový pramen, který je podle Viktora Goliáše „nejvýznamnějším zdrojem léčivé radioaktivní minerální vody v okolí Janských Lázní, jeho radonová aktivita dosahuje okolo 4500 Becquerelů na litr, což dává dotek léčivých sil na příznivé místě poutníků i strádajícím“. Upravená studánka s vývodem do úzké hadice jistě budí respekt, když si uvědomíte, že nejvyšší povolená hodnota radioaktivity vody pro běžné užívání je jen 300 Bq na litr.

Dno Klausového dolu má charakter horského pralesa, kolem skalních výchozů a kaskád Černohorského potoka rostou staré buky a smrky s mohutnými choroši i dutinami pro hnízda ptáků. Polomy především z větrné smrště Kyřil v lednu 2007 prosvětlují četná místa, kde bují přirozené zmlazení lesa. Někde se budete proplétat mezi spadlými stromy, projdete po silném vývratu „ozdobeném“ hieroglyfy kůrovců, překročíte silný smrk rozřezaný pilou, který začal podle počtu letokruhů růst už kolem roku 1830. A v okolí uvidíte ještě mohutnější stromy. V prudkém

stoupání najednou neregulovaný potok přehrazuje více než sto let stará kamenná přehrada zachycující přívalem deště. U té další se na chvíli zastavte. Zprava přitéká v kamenném štětovaném korytu drobný přítok. Při extrémních srážkách v červenci 1897 tento nenápadný potůček způsobil obrovský sesuv půdy, tehdy obnažený svah dodnes pokrývá jen nízký les. Proto kamenici z Alp svedli potůček pramenici v Černohorském rašeliništi do 350 metrů dlouhého kamenného koryta. Dokonalé kamenické dílo vydrželo bez poškození celé století. I samotná přehrada je jedinečnou ukázkou stavitelství z kamene. Koryto přejdete po úzkých ocelových profilech a brzy dojdete k místu zachycenému na fotografii. Chodník pokračuje na druhém břehu k Malým Pardubickým boudám a dál na Černou horu, ale vy nemusíte přecházet chatrný mostek. Vraťte se za ocelový přechod, kde od kamenného koryta stoupá do svahu úzký lovecký chodník. Na něm se brzy ocitnete v husté smrkové monokultuře a zpětně oceníte krásu předchozího smíšeného lesa. Vyjdete na známé turistické Cestě T neboli Téwegu a po krátkém stoupání dorazíte k Velkým Pardubickým boudám. Zdejší rázovitý hostinec bývá pravidelně otevřený. Už z jeho terasy je daleký výhled do Podkrkonoší, ale vás čekají ještě působivější rozhledy.

Další úsek trailu je v jelení říji vždy po 15. září uzavřený. Od hostince se kousek vrátíte a zahnete na dřevěný povalový chodník značené naučné stezky vedoucí přes přísně chráněnou I. zónu národního parku. Na hřebenu chodník prudce zatáčí na dřevěný poval do středu Černohorského rašeliniště, ale vy zahnete přesně na druhou stranu na nenápadný průsek vedoucí k vrcholu Světlé hory. Po pravé straně máte hranici zakázaného území, dříve označeného dosud patrnými červenými pruhy. Stezka vede nízkým, ale přitom velmi starým smrkovým lesem. Vyhýbá se jelenímu kališti, miji místa rozrytá divokými prasaty, až vás přivede k označenému vrcholu Světlé hory ve výšce 1244 metrů nad mořem. Pokračujte v přímém směru a pozorně sledujte terén, jinak málo užívaný lovecký chodník mezi vývraty a zmlazením ztratíte. Z první paseky uvidíte v dálce lidská sídla kopírující klikatící se řeku Úpu. Jistě poznáte město Trutnov, v Poříčí elektrárnu spalující biomasu, hodně vlevo lom v Královci u Žacléře a téměř na horizontu bílou hradbu panelových sídlišť v Hradci Králové. Po dalším lesnatém úseku se zajděte podívat doleva k okrajím porostní stěny. Pohled na údolí horní Úpy od Lysečinské hory, přes Dlouhý hřeben, Alberice a Rýchory s jednolitým kobercem lesa je krásný. Dole vidíte lánovou obec Horní Maršov, ještě před stovaceti lety byl celý protější svah Rýchor až na hřeben bez lesa, tedy jen s lány luk, polí a pastvin. Někdejší struktura krajiny je i po zalesnění ještě patrná. Stezka protne zatáčku lesní svážnice od Krausových bud, kterou dobře znají běžkaři. Vy pokračujte za světlým dřevěným sloupem, stezka vede kolem bílého kamene do husté mlaziny. Neznačený trail končí až mnohem níže u další lesní cesty v místě zvaném Branka. Sem sahalo lesní panství hraběnky Aloisie Czernin-Morzinové, níže bývaly louky a ostrůvky selských lesů. Pojmenování Branka připomíná někdejší průchod „jelením plotem“, stejným jako je na fotografii ze strany 5. Po žlutě značeném chodníku hned dojdete ke skalní věži Modré kameny. Vylezte nahoru po stupních vysekaných do křemencové horniny, je odtud skvělý kruhový rozhled. Jistě vás zaujme rozlehlá plocha neurbanisované krajiny Podkrkonoší, což nepoznáte během jízdy autem po tamějších silnicích. Při pohledu zpět uvidíte Malé i Velké Pardubické boudy, vpravo je centrum Janských Lázní s věží katolického kostela. Do lázeňského města vás zavede značená cesta procházející kolem lesní samoty Modrokamenná bouda. I zdejší hostinec bude jistě otevřený.

www.janske-lazne.cz

NEŽ VYRAZÍTE NA TRAILY

Dokud v každé chalupě žili hospodáři s kupou dětí, bývaly i nejmenší pěšiny denně užívané skoro jako chodníky ve městě. S vysídlením kraje se na některé úplně zapomnělo, jako v případě kdysi běžně uží-

vané stezky Růžovým dolem. Při povídání s aktivními milovníky toulek horskou krajinou jsme si uvědomili, že často nevědí o právu každého hosta procházet i po neznačených cestách s výjimkou nejčinnější první zóny národního parku. Problém nastává s uzavíráním několika částí třetí zóny v borůvkové sezóně kvůli komerčnímu sběru lesních plodů. Pro zajištění klidu a ochrany porostů strážci přírody kontrolují vymezené oblasti. Držte se při výletech pouze na stezkách, abyste se odlišili od gaunerů plundrujících borůvkové porosty. Vždyť podstatná většina z nás vstupuje do horské přírody s pokorou a pro zásadně jiné, než komerční hodnoty.

Všechny zde popsané traily jsou zachycené v posledním vydání mapy Krkonoše – východ v měřítku 1:25000 od nakladatelství ROSY z února 2009, kterou doporučujeme jako nejlepší pomůcku pro aktivní poznávání hor.

MILÍŘE V ÚPSKÉM ÚDOLÍ

Jedinou viditelnou památkou na pálení dřevěného uhlí v kraji pod Sněžkou jsou urovaná místa v zastrčených koutech nejvyšších poloh hor. Odborně se takovým rovným plochám říká terénní zrcadla. Za pětadvacet let jsem jich našel čtyři desítky, hlavně ve Lvím a Zeleném dole. Milířiště ověřuji prokopáním humusu, pod kterým je až půlmetrová vrstva černého popela s drobnými kousky uhlí. Pouze v Liščí jámě prochází zeleně značený turistický chodník přímo přes uhlířské místo. K jinému jsme vás navedli neznačeným trailem v Messnerově dole na straně 9. Blízko horní hranice lesa je skupina terénních zrcadel na Prostřední hoře v masivu Sněžky i na protější Kouli, pěkné seskupení je nedaleko Jeleních luk. Zdánlivě překvapivě nejsou zbytky milířů v těžko přístupném Klausovém dole, ovšem v obrazové Hüttelově mapě asi z roku 1578 je vyobrazen dlouhý smyk na spouštění dřeva, takže se odtud dostalo všechno dřevo dolů k řece Úpě. Uhlíři měli v různé fázi rozpracované tři až pět milířů. První milíř stavěli z polen dřeva, druhý čerstvě zapálený dýmal pod vrstvou hlíny, třetí vyhasínal už bez přístupu vzduchu, na čtvrtém místě rozhrabávali a hasili poslední žhavé uhlíky a pro pátý štípali dřevo. Bedlivě museli střežit proces hoření, kdyby se pod hliněnou slupku dostalo příliš vzduchu, shořel by celý milíř na prach. Také proto uhlíři i s rodinami bydleli v létě přímo u milířiště a střídali se na stráž. Po roce 1566 během tří stovek let uhlíři spálili především dřevo, které dřevaři nedokázali spustit k vodě a také těžké kmeny buků, které neplavaly. Dřevěné uhlí dodávali k hutím a sklárnám. S rozvojem dopravy v druhé polovině 19. století jej nahradilo černé uhlí, v Krkonoších ze Žacléře. Proto se nedochovaly fotografie zdejších milířů s výjimkou kuželů v okolí hutí v Dolním Dvoře. Do sbírky jsem získal dvacet fotografií dokládajících různé fáze pálení dřevěného uhlí z Česko-saského Švýcarska, Krušných hor, od Vsetína, ze Slovinska, Švédska i Alp. Osobně jsem viděl pálit dřevěné uhlí až na konci světa v Ohňové zemi, ve východní Africe a poslední víkend v červnu také v Horním Maršově. Ekologické středisko SEVER postavilo jeden kužel pro praktickou zkoušku a menší na ukázkou.

rovnání milíře

Ještě před sedmdesáti lety hosté běžně procházeli Klausovým dolem.

Chcete vidět milíř?

Máte-li zájem prohlédnout si milíř, jaký byl naposledy v Krkonoších k vidění někdy před sto lety, zajděte v Horním Maršově na louku nad bývalou farou – hned u cesty tu stojí ukázkový milíř s průřezem, aby do něj bylo vidět, a kolemjdoucí si mohli udělat představu, z čeho je takový milíř složený. Stavbu milíře zorganizovalo s partou přátel ekologické středisko SEVER, aby připomnělo dnes již zaniklé uhlířské řemeslo.

pálení

hašení a rozhrabání

Pension Nikola

V samém centru Pece pod Sněžkou, u hlavní ulice vedoucí k lyžařskému areálu, najdete rodinný pension Nikola. Základem kvalitní služby je ubytování ve větším apartmá a ve 12 pokojích vybavených WC, sprchou, televizorem, ledničkou a malým trezorem. V objektu je zavedené bezdrátové Wi-Fi připojení k internetu. Hosté mohou posedět v prostorné stylové jídelně rozšířené o malý bar. Zdejší kuchyně je výhradně česká a denně dostanete mimo jiné i pečené české moučníky. V pensionu Nikola si můžete objednat ubytování se snídaní, večeře i pro skupiny vám zajistí v sousední restauraci Enzián gril. V zimě si před domem nazujete lyže, sjedete k příbližovacímu vleku a za deset minut dojedete k nejlepšímu vlekům a sjezdovkám v Peci. Zpět sjedete na lyžích až k pensionu. V okolí pensionu jsou půjčovny lyží. Po túře i lyžování potěší prohřátí v sauně a soláriu nebo si zahrát stolní tenis. Před domem je vlastní parkoviště s dostatečnou kapacitou po celý rok.

Pension Nikola v Peci pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitel Alena Novotná, tel. 499 736 151, fax 499 736 251, e-mail: nikola-pec@volny.cz, www.nikolapec.cz, domluvíte se i německy.

Pension Veronika

Nový pension Veronika najdete uprostřed Pece pod Sněžkou v dolní části Velké Pláně na křižovatce cest k Malé Pláni a lyžařským vlekům, hotelu Horizont a k hlavní ulici. Moderní dům nabízí ubytování s příslušenstvím (17 lůžek) ve dvou, tři a čtyřlůžkových pokojích. Všechny pokoje mají satelitní televizi. V pensionu je zavedené bezdrátové Wi-Fi připojení na internet se signálem ve všech pokojích. Z prosklené půlkruhové restaurace s venkovní terasou je nádherný výhled na město, kopce a lyžařské terény. Mezi speciality restaurace patří česká jídla jako domácí ovocné knedlíky. Odpolední a večerní hosté sem chodí na lehká jídla, zmrzlinové poháry, točené pivo Plzeň. Ubytování mají zajištěnou snídaně a slevu v restauraci. Z pensionu Veronika jsou snadno dostupné všechny sportovní i společenské aktivity ve městě. Přímou u domu je 400 metrový lyžařský vlek se cvičnou loukou. Celoročně je v provozu ve 200 metrů vzdáleném hotelu Horizont sportovní centrum s krytým bazénem, whirlpoolem, saunou, soláriem, squashem, ricochetem, fitnesssem, kuželnicem a dalšími aktivitami. Snadno dostupné jsou i dva letní antukové tenisové kurty, lyžařské školy a půjčovny lyžařského vybavení. Celoroční parkování je na vlastním parkovišti u objektu.

Pension Veronika, Pec pod Sněžkou čp. 309, PSČ 542 21, provozuje Věra Holíková, tel.: 608 281 321, fax: 499 736 134, e-mail: veronika.pec@centrum.cz, www.penzi-onveronika.cz. Domluvíte se i německy a anglicky.

Richterovy boudy

Vysoko nad městem Pec pod Sněžkou u hlavní cesty na hřebeny najdete ve výšce 1206 metrů jednu z nejlépe vybavených hřebenových bud. Moderní provoz nabízí 110 lůžek, z nichž je 29 v sousední Červené boudě. Více než třetina pokojů má vlastní koupelnu, další dvou až pětিলůžkové pokoje určené především pro školní a zájmové skupiny jsou vybaveny umyvadlem. Na středisku je k dispozici výtah a jeden pokoj pro vozíčkáře, sauna, WIFI připojení k internetu, televize i na několika pokojích, dataprojektor s plátnem, posilovna. Středisko nabízí k využití víceúčelové hřiště třeba pro basketbal, volejbal, nohejbal i tenis, v zimě dva lyžařské vleky a upravené cvičné sjezdovky. Hosté si k polopenzi mohou vybrat oběd a pití z denní nabídky, případně z jídelního lístku v restauraci. Ta je otevřená denně od ranních deseti do večerních deseti hodin i průchozím hostům. Kuchyně je zaměřená na tradiční česká jídla, ale také minutky, dále nabízí bezmasá a vegetariánská jídla, zeleninové saláty, borůvkové knedlíky, palačinky, štrůdl, specialitou jsou lívancečky s kynutého těsta zalité borůvkami. Nabídku rozšiřují české studené speciality, samozřejmě jsou zmrzlinové poháry, horké maliny a tradiční české limonády. Na Richterovkách se točí světlé pivo Bernard 11°, lahvové pivo černé a nealko Plzeň. Vinný lístek je složený z jakostních odrůdových vín z moravských sklepů Motýl Mikulov, který sestavoval sommelier Radek Jon. Obsluha baru je proškolená v přípravě kávy Rioba Jaroslavem Petroušem, mistrem kávy České republiky z roku 2004. Oba jsou zástupci firmy Makro Cash & Carry. V letním období se nabízí grilování na objednávku pro firemní akce a rodinné rekreace. Dopravu zavazadel či osob rolbou nebo terénním vozidlem si domluvíte s vedením střediska.

Richterovy boudy nad Peci pod Sněžkou čp. 81, PSČ 542 21, Učební středisko ministerstva školství a tělovýchovy ČR, vedoucí Lenka Janoušková, tel., fax: 499 896 249, tel. 724 975 386, e-mail: info@richtrovyboudy.cz, www.richtrovyboudy.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

Středisko SEVER

Patnáct let působí v Horním Maršově Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory SEVER. Hlavním sídlem nevládní neziskové organizace je část budovy nové základní školy. Zde probíhají celoročně pobytové programy pro žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, učitele a další zájemce o ekologickou výchovu. K programu patří exkurze po Krkonoších, činnost vedoucí k rozvoji spolupráce, terénní pozorování přírody, výtvarná tvořivost, diskuse, simulační hry a jiné. K dispozici je ubytování pro třicet lidí, celodenní stravování, společenský sál, kuchyňka, knihovna a videotéka. Domluvíte se zde anglicky a německy. Středisku SEVER patří také budova bývalé fary v Horním Maršově, kde rozvíjí projekt DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury. Pořádá výtvarné a řemeslné dílny, společenské akce, koncerty, ukázky horského hospodaření (poblíž můžete zaznamenat stádečko koz a ovcí), festivaly alternativní kultury a podobné aktivity. SEVER organizuje také letní tábory a osvětové akce pro veřejnost. Program akcí pro učitele a pro veřejnost najdete na webových stránkách.

Středisko SEVER, Horní Maršov, Horská 175, PSČ 542 26, tel. a fax: 499 874 280, 739 203 205, e-mail: sever-hm@ekologickavychova.cz, http://www.sever.ekologickavychova.cz

Horský hotýlek Kladenská bouda

Hospodář Josef Sagasser by se podívoval, jak kvalitní služby hosté najdou v domě, který pro ně asi v roce 1930 otevřel. Rodák z nedaleké hájovny na Pecké samotě před osmdesáti lety zdědil po dědovi hajném Wenzelovi Sagasserovi obyčejnou horskou chalupu s chovem dobytka na nejvyšším místě Javořího dolu. Dům přestavěl na dřevěný pension, ale dnes z jeho někdejší nabídky zbyla jen dobrá poloha a krásné panoráma od Sněžky po hluboké údolí Velké Úpy. Zásadní přestavba před patnácti lety a předloňské vylepšení umožnilo připravit jednu z nejkvalitnějších služeb na hřebenech Krkonoš. Interiér hotýlku nezapře zálibu majitele v rustikálním designu. Restaurace, jídelna, chodby a pokoje hostů jsou plné starého nábytku i povedených replik, zaujme vás třeba sbírka kovových kamen, veliký hodinový stroj, kopie habsburské orlice, stará telefonní ústředna, dřevěná dětská jídelní sedáčka a především sbírka kuchyňského porcelánu. Jen v jídelně ukazuje více než 250 kusů. Mladý výtvarník Richard dostal od majitele hotýlku volnou ruku při dotváření interiéru, zvolil teplé barvy se spoustou ornamentů, informační systém na chodbách napsal ručně. Ovšem hlavní předností boudy je pohostinnost a domácí pohoda vytvářená rodinou Slaninových. Ubytování ve tříhvězdičkovém hotelu najdete v šestnácti dvou až pětिलůžkových pokojích s úplným vybavením. V domě je dovoleno kouřit jen vodní dýmku v klimatizované hale. Celé jedno podlaží slouží pro odpočinek a aktivní zábavu. Je tu devítimetrový bazén s protiproudem, velká sauna s ochlazovacím bazénem i masážní místnost, kam vás přijde na objednávku uvolnit masér z Velké Úpy. V herně je v dětské části malé kino, ohrada s kuličkami a prolézačka. Překlopením stolního tenisu vzniká dost velký prostor na cvičení. Hráči tu najdou ruletu i karetní stůl, elektronické šipky i podobné „býčí oko“, stolní fotbal, různé deskové hry, multifunkční stůl s kulečnickem nebo air hockey. Simulování různých sportů umožňuje aktivní video Nintendo Wii. Neznáme jinou krkonošskou boudu, kde si můžete ve střelnici uspořádat soutěž ve střelbě z krátké či dlouhé vzduchovky. Na travnatém hřišti si zahrajete nohejbal, volejbal, krocket nebo fotbálek. Novinkou léta je vybavené dětské hřiště. V okolí jsou tři lyžařské vleky nebo na lyžích sjedete do lyžařského areálu SKI Pec a z Javoru se zase vrátíte zpět. Kolem prochází nástup pro běžkaře na okruhy okolo Světlé a Černé hory, kde jsou letní trasy horských kol.

Hlavním lákadlem Kladenské boudy je výborná kuchyně. Šéfkuchaře sem vybírá Ondřej Slanina, jeden ze dvou kuchařů v oblíbeném kulinařském pořadu České televize Kluci v akci. Už tři díly vznikly na Kladenské boudě, naposledy odtud nejznámější tuzemští kuchaři doporučovali přípravu silvestrovského menu. Ondřej provozuje dvě restaurace v Praze a než vyšle nového kuchaře na Kladenu, dobře jej prověří. Proto hlavní jídla v denním menu i v jídelním lístku nejsou zcela obvyklá. Při večeři o pěti chodech dostanete například konfinované kachni stehno v zelenině se silnou šňávou, které se

peče čtyři hodiny a podává se s bramborou pečenou v alobalu. Jinou specialitou je vepřový steak se sušenými švestkami, horkým likérem a cibulovým štrúdl. Nejméně týden dopředu se připravuje v mořské soli vysušené kachní prso. Pořádají tu i tematické rauty. Ubytování je s polopenzí a oběd si vyberete z denního menu nebo z jídelního lístku. Točí se tu Plzeň, tmavý Kozel a občas speciální vícestupňová piva. Chloubou provozovatelů je bohatá vinotéka, z vinného lístku si mezi šedesáti druhy vín vyberou i velmi nároční hosté. Ti ubytování si sednou pokaždé ke svému stolu, při pěkném počasí na terasu se slunečníky a teplomety. V sobotu je čeká grilování, ve čtvrtek společné posezení s maso-zeleninovými fondue. Novinkou je pro minimálně šestidenní pobyt all-inclusive nabídka, kdy se můžete uvolnit při neomezené konzumaci piva a vína. Součástí elektronické objednávky je cenová kalkulačka. Při zadání údajů zjistíte, že děti do pěti let tu jsou zdarma a do patnácti za polovinu.

Horský hotýlek Kladenska v Javořím dole, Pec pod Sněžkou - Velká Úpa čp. 313, PSČ 542 21, provozuje Martin Slanina s rodinou, tel.: 499 736 120, fax: 499 736 271, tel.: 721 763 625, e-mail: info@kladenka.cz, domluvíte se i anglicky a německy, parkování u boudy a zimní dovoz od centrálního parkoviště si dohodnete předem. www.kladenka.cz

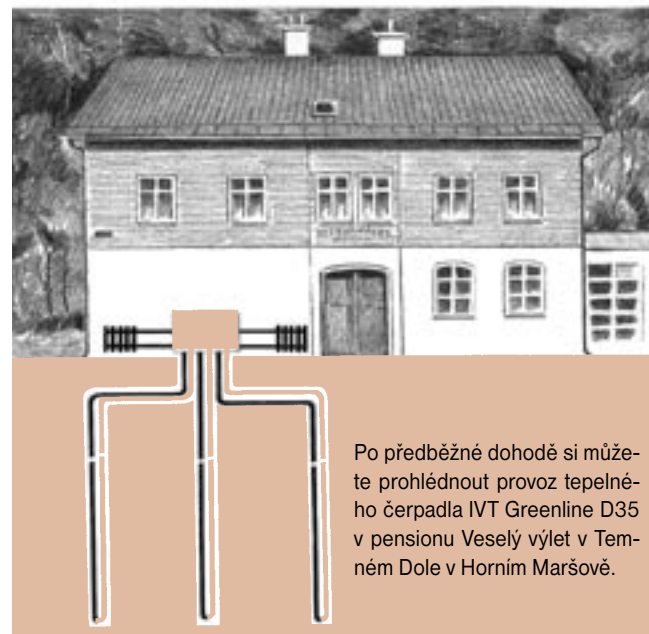

TEPELNÁ ČERPADLA V ČR A VE SVĚTĚ

Dlouhodobě stoupající ceny energií v České republice významně zvýšily počet instalovaných tepelných čerpadel. Nyní jsou v každém desátém nově postaveném rodinném domě. Více než čtvrtina z těchto tepelných čerpadel nese značku IVT. Pro srovnání, ve Švédsku má tepelné čerpadlo více než 90% nově postavených rodinných domů, z nich skoro 40% je IVT. V České republice naleznete přes padesát různých značek, i tím je nabídka pro laika značně nepřehledná. Uvědomte si, že tepelné čerpadlo jako zdroj tepla v rodinném domě má svá specifika. Technický návrh a dodávka technologie navazují na další okolnosti, jako jsou třeba místní podmínky, použitý topný systém a jeho regulace. Složitou problematikou vás dobře provede specializovaná firma. Tím dosáhnete správné činnosti celého systému s maximální úsporou energie. Nám se před šesti lety velmi osvědčila spolupráce se zastupci firmy IVT.

Tepelná čerpadla z IVT Centrum Náchod

Firma IVT Centrum Náchod namontovala první kotleny s tepelnými čerpadly v roce 2001. Vyrosla v dlouhodobě perspektivní společnost poskytující komplexní služby zahrnující poradenství, technické konzultace, vypracování projektové dokumentace, dodání výrobků, jejich namontování, spuštění a následný servis. Za devět let má za sebou několik stovek instalací tepelných čerpadel všech typů. Dokladem kvality nejsou jen realizace do rodinných domů, ale i úzká spolupráce se státní správou a obecní samosprávou.

Po předběžné dohodě si můžete prohlédnout provoz tepelného čerpadla IVT Greenline D35 v pensionu Veselý výlet v Temném Dole v Horním Maršově.

V desítkách případů IVT Centrum Náchod dodalo tepelná čerpadla do mateřských a základních škol, domů s pečovatelskou službou, tělocvičen a dalších veřejných služeb. Technici firmy vám na požádání zprostředkují návštěvu některé z provedených instalací v místě vašeho bydliště. Náchodská firma je zakládajícím členem sítě odborných montážních firem označených IVT CENTRUM a přispěla ke skutečnosti, že tepelná čerpadla IVT jsou nejprodávánější v Evropě i v České republice. Centra sdružují specialisty na technologii tepelných čerpadel, kteří zaručují vysokou kvalitu řemeslné práce a servisu.

V případě spolupráce s firmou IVT Centrum Náchod získáte nejen partnera s bohatými zkušenostmi v oboru. Kromě vlastní dodávky a montáže tepelného čerpadla vám nabídne další služby:

- **zdarma** provedení výpočtu tepelných ztrát vašeho domu podle ČSN 060210 (ušetříte cca 3.000 Kč)
- **zdarma** projekt kotleny s tepelným čerpadlem podle ČSN 060310 (ušetříte nejméně 7.000 Kč)
- **zdarma** návrh podlahového i radiátorového topného systému (ušetříte nejméně 10.000 Kč), pokud projekt vytápění už máte zpracovaný, posoudí jeho vhodnost v návaznosti na chystanou instalaci tepelného čerpadla
- při vašem zájmu provede montáž topného systému
- v případě oprávněnosti získání dotace od Státního fondu životního prostředí na tepelné čerpadlo vám pomůže zajistit posouzení objektu a všechny potřebné podklady
- za úhradu vám zajistí vodoprávní povolení na provedení hloubkových vrtů nebo studní

IVT Centrum Náchod – montáže tepelných čerpadel IVT, Běloveská 900, Náchod, PSČ 547 01, Ing. Dušan Stejskal, tel.: 491 433 644, fax: 491 431 470, mobilní tel.: 777 867 797, 777 121 994, www.ivtnachod.cz, e-mail: ivtnachod@ivtnachod.cz.

Šest let s tepelným čerpadlem IVT v pensionu Veselý výlet

- Všechno slíbené před sepsáním smlouvy s IVT Centrum Náchod se naplnilo.
- Po šesti letech splacená investice.
- Spolehlivý a čistý provoz zcela bez závad, jednoduchá obsluha.
- Třetinové náklady na vytápění a ohřev užitkové vody, nebojme se budoucnosti.
- Po vichřicích Kyrril a Ema dodavatel elektriny včas obnovil měření levné sazby, technik IVT Centrum Náchod připravil ze záznamenaného měření přesné podklady a energetici museli zpětně provést finanční náhradu.
- S levnou energií držíme vstřícné ceny ubytování s příjemným teplotním režimem ve všech prostorách pensionu.
- Dveře kotleny otevíráme jen zřídka, můžeme kdykoliv odjet.
- Nemyslíme na palivo, šetříme čas.
- Tepelné čerpadlo zabralo malý prostor.
- Nezamofujeme prostředí Temného Dolu v národním parku.
- Máme dobrý pocit z ušetřené energie, protože nejlepší elektrina je nevyrobená elektrina.

(VESELY VÝLET)[®]

ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, fax 499 874 221, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Věra Pokorná, Jarmila Klimešová, grafická úprava: Květa Krhánková, ilustrace: Květa Krhánková, Zdeněk Petira, Stanislav Špelda, fotografie: Pavel Klimeš, Wenzel Lahmer, Wenzel Pfohl, Artur Schiffner, Jan Zámis a archiv vydavatelů, sazba: Tisk OFSET a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Garamon s. r. o. Hradec Králové, tel. 495 217 101, překlad do němčiny: Hans-J. Warsaw, překlad do polštiny: Andrzej Magala, uzávěrka: 21. 6. 2009, náklad: 60.000 kusů, z toho 28.000 kusů v české, 24.000 v německé a 8.000 v polské verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 33/zima 2010) poštou, pošlete spolu s adresou 40 Kč, jste-li z České republiky nebo 190 Kč, jste-li v cizině nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

PRÁDELNA MLADÉ BUKY

Prádelna v Mladých Bukách je největší prádelnou na Trutnovsku a pere i pro nejvýše položené boudy v celých Krkonoších. V prádelně vyperou veškeré prádlo v plné sezóně do 14 dnů. Přímou v prádelně se dohodnete na konkrétním termínu vyprání, ceně, míře naškrobení, navonění a popřípadě vybělení ložního prádla. Prádelna vám zajistí i dopravu prádla.

Prádelna, Mladé Buky, PSČ 542 23, majitel Petr Lukáček, tel. 499 871 120, otevřeno je od pondělí do pátku v době od 6 do 14, v plné sezóně až do 16 hodin.

DOBRÉ VÍNO

- klidné posezení u vína, čaje nebo kávy
- stáčená moravská vína z vinařství **Valerián** ze Šardic a z vinařství **Židek** z Popic
- lahvová vína z Moravy, z Čech i ze světa
- nekuřácké prostředí, firemní akce, oslavy a večírky

VINOTÉKA NADE DNEM

HORNÍ MARŠOV, Třída Josefa II. čp. 83
Otevřeno denně: po - čt 14-20, pá - so 11-22, ne 11-18 hod.

STAVEBNÍ & INŽENÝRSKÁ FIRMA KLIMEŠ

HORNÍ MARŠOV 65, PSČ 542 26, TEL. 499 874 296, 603 218 346
www.klimesmarsov.cz e-mail: stavby@klimesmarsov.cz

Navrhujeme a provádíme
dřevěné stavby klasickou technologií

Spolupracujeme s předními architekty
na moderních stavbách

Děláme rekonstrukce
tradičních chalup

Rádi používáme přírodní materiály:
kámen, dřevo, hlinu, přírodní barvy

Pohledová tesařská konstrukce přístavby boudy Jelenka v Malé Úpě.

1999
lesní hrádek Aichelburg

2000
Kamenný rozcestník na Černé hoře

2000
Ochranná kaple ve Sklenářovicích

2001
Pomník padlých ve Sklenářovicích

2001
Křížová cesta na Staré hoře

2001
kaple sv. Anny na Staré hoře

VYCHÁZKOVÉ TRASY VÝCHODNÍCH KRKONOŠ

Správa Krkonošského národního parku vytvořila během posledních deseti let jedinečnou síť vycházko- vých tras, které vás zavedou do málo známých a přesto zajímavých míst východních Krkonoš. Od roku 1995 systematicky opravuje turistické a lesní cesty, chodníky i neznámé stezky. Podle finančních možností se podílí na obnově kapliček, božích muk, památníků, alejí stromů a dalších krajinných prvků připomínajících kulturní dědictví kraje pod Sněžkou. Jen některé jsou připomenuty na přiložených fotografiích. Na rozdíl od dřevěných panelů na hřebenech hor jsou jednotně pojaté informační panely vycházkových tras smaltované. Kvalitní technologie umožňuje použití dobře čitelného textu v českém, německém, anglickém a jako první na jižní straně Krkonoš i v polském jazyce. Dnes jsou na stojanech nebo stěnách popisovaných objektů vyvěšeny už celkem 204 panely. Trasy mají na hezkých místech často s výhledem na hory lavičky a také vlastní orientační systém s dřevěnými rozcestníky a směrovkami. Ta nejvýše připevněná vždy určuje hlavní směr, druhá od vrchu protisměr a ostatní upozorňují na další cíle či souvislosti. Všechny trasy a většina informačních panelů jsou zakreslené v letošním vydání mapy Krkonoše východ ROSY 1:25000. Návrhy na jednotlivé trasy pro Správu KRNAP připravilo občanské sdružení Hradní společnost Aichelburg, realizaci podpořila města Pec pod Sněžkou, Svoboda nad Úpou, Trutnov a obce Horní Maršov a Malá Úpa. Všechny práce včetně opravy památek i přípravy textů pro informační panely provedl realizační tým Veselého výletu.

2000 Vycházková trasa Aichelburg v Horním Maršově a ve Velké Úpě

Trasa pojmenovaná podle šlechtice Bertholda Aichelburga prochází od hostince Na Kopečku k unikátnímu renesančnímu kostelu z roku 1608 v areálu hřbitova a dál přes Horní Maršov s novogotickým kostelem, secesní radnicí, bývalým okresním soudem, mlýnem, pilou a pivovarem. Za zámek z roku 1792 vejdete do úzkého údolí Temného Dolu s obnovenou křížovou cestou a kaplí sv. Anny na Staré hoře. V informačním centru Veselý výlet získáte průvodce křížovou cestou vysvětlující její obnovu i použité moderní smaltové obrazy výtvarníka Aleše Lamra nebo si vypůjčíte klíče od lesního hrádku Aichelburg. Na skalnatý ostroh vystoupáte od řeky Úpy po 400 kamenných schodech nebo nově trailem Aichelburg. Uvnitř obnoveného hrádku najdete památník Bertholda Aichelburga a z věže pohlednete do hlubokého údolí. Lesní chodník vás provede úbočím Světlé hory ke chráněnému souboru lidové architektury Velké Tippetovy boudy a později k luční enklávě Valšovky. Vyhlášená horská farma Davida Sosny už neposkytuje obcerstvení, zachovaný je chov dobytka. Přes Hlušiny sejdete do Velké Úpy. Klíče od hrádku si vypůjčíte i v infocentru Veselý výlet v Peci pod Sněžkou.

2001 Střední hřeben v Janských Lázních

Z náměstí v Janských Lázních vychází promenádní cesta přes Střední hřeben s několika odpočinkovými místy a hlavně zdravým smíšeným lesem, který složením připomíná někdejší krkonošské pralesy. V několika variantách můžete dojít až k oblíbenému hostinci Hoffmannova bouda, trasa končí u dolní stanice černohorské lanovky.

2001 Zelený důl v Peci pod Sněžkou

Jen kousek od centra horského města začíná úzké údolí Zeleného dolu. Pozvolna projdete kolem několika kaskád a malých vodopádů. Po dvou a půl kilometrech se údolí překvapivě rozšiřuje, protože tu vysokohorský ledovec před desítkami tisíc let vyhloubil široký ledovcový kar. Na rovném místě dřevaři z Alp, kteří od 16. století kolonizovali východní Krkonoše, založili malebnou luční enklávu Jelení louky se třemi horskými boudami. Dnes vás v té hlavní potěší dobré služby původního hostince s tradicí založenou už v roce 1731.

2002 Vlčí jáma v Peci pod Sněžkou

Do oblasti lyžařských sjezdovek Pece pod Sněžkou vás v létě zavede trasa pojmenovaná podle malého, ale dokonale vymodelovaného ledovcového karu Vlčí jáma. Z peckého náměstí se vydáte hlavní ulicí a i tady najdete panely s informací o historii dříve hornické a dřevařské osady. Další zastávky připomínají založení Horské služby, osudy jednotlivých chalup a upozorní vás na dochované památky z dob ledových i jiné přírodní zajímavosti. Oblast okolo Temné bystřiny vás potěší divokou přírodou, kterou najdete tak blízko od centra města.

2003 Celní cesta v Horních Albeřicích

Od někdejší celnice z roku 1844 v Horních Albeřicích vede na hřeben Celní cesta s obnovenou alejí k turistickému hraničnímu přechodu do polské obce Niedamirów. Jen kousek před hranicemi stojí na místě s pěkným pohledem na Sněžku restaurovaná kulturní památka sloupová boží muka se symbo-

lem kalicha. Celní cesta prochází chráněnou lokalitou Albeřické lomy se vzácnou květenou i živočichy. Kousek od celnice můžete nahlédnout do největšího Bischofova lomu, který zásoboval vápencem i dochovanou kruhovou vápenku u hlavní cesty. Tady bude příští léto otevřené Muzeum Vápenka, dokončená dřevěná stavba s probarveným šindelovým pláštěm vás zaujme již nyní.

2003, 2008 Malá Úpa

Dvě centra horské obce Malá Úpa, historické u malebného kostelíka a mladší na Pomezních Boudách, spojuje řada cest a chodníků, nyní zahrnutých do vycházky Malá Úpa s jednadvaceti zastaveními a několika místy s lavičkami. Hlavní trasu také určují směrovky ve tvaru ruky. Panely informují o osídlování, lidové architektuře, místních jménech, o důležité návštěvě císaře Josefa II. v roce 1779. Popisují opakovanou stavbu kostela, přepadení celnice nacisty v roce 1938 a píší o nenápadné mýtině uprostřed lesa, kam chodí děti rády dovádět na břeh Rennerova potoka. Novější část trasy propojuje od loňského roku Malou Úpu s Velkou Úpou a Peci pod Sněžkou přes Spálený Mlýn, spodní část Lviho dolu, Portášky a romantické údolí Šraml.

2004 Černá hora

Od horní stanice lanovky na Černé hoře vychází hlavně mezi seniory a dětskými výletníky oblíbená, stále klesající trasa do Pece pod Sněžkou. Hned na začátku je někdejší sloup lanovky z roku 1928 přeměněný na rozhlednu s jedinečným kruhovým rozhledem. První odbočka vás zavede k tajemným Švédským valům s nádherným výhledem do kraje, druhá odbočka vede k televiznímu vysílači a třetí k naučné stezce Černohorská rašelina s největším rašelinářským v Krkonoších. Na horním toku Javořího potoka uvidíte zbytek plavební přehrady klausy ze 16. století. Přes horskou osadu Lučiny sestoupíte do Pece.

2005 Via Piette ve Svobodě nad Úpou a v Janských Lázních

U autobusového a vlakového nádraží začíná vycházka v okolí Svobody nad Úpou a Janských Lázní. Zavede vás ke kulturním památkám i do divočiny okolo Černohorského potoka. Překvapivě pestrý je úsek od Piettova pomníku v Dolním Maršově k Modrokamenné boudě. Již po několika zastávkách porozumíte tvůrcům, proč se trasa jmenuje Via Piette. Osvícený kapitalista Prosper Piette de Rivage, titulovaný jako „Otec Krkonoš“, po sobě zanechal tolik práce, že i čtyřicet let totality ji nemohlo zhladit. Z málo známých věcí cestou poznáte zrestaurovaný pomník romantického básníka Theodora Körnera, jehož význam pro německou literaturu je srovnatelný s dílem Karla Hynka Máchy pro Česko. O kus výše je největší seskupení mravenišť v Krkonoších, nedaleko Duncanu venkovní „sbírka“ deseti hlavních hornin tvůrcích Krkonoš, uvidíte i veliký vápencový lom a zbytky zlatonosného dolu. Obnovený chodník vám umožní nahlédnout do Klausového dolu, který již průvodci v 19. století označovali za nejromantičtější místo českých Krkonoš. Za sucha celou trasu projedete i na horském kole.

2005 Okolo Pece

Na náměstí u Hospody Na Peci najdete rovněž začátek vycházky plné hezkých výhledů a romantických zákoutí. Po obnovených pěšinách a lesních cestách vás povedou dřevěné směrovky OKOLO PECE. Cestou si na informačních panelech přečtete o založení pošty, školy, lesní správy, vodárny pro celé město i výjimečnosti zdejších horských luk. Nejoblíbenějším místem je posezení u sloupové kapličky se sochou poutníka na Chaloupkách, nejkldnější pak je vyhlídka u Kamoru ještě před luční enklávou Hnědý Vrch s obnovenou kaplí svatě Barbory. Okruh nebo jeho části jsou vhodné i ke krátkým procházkám seniorů, cesta má několik míst s lavičkami. V závěru je okruh propojen s trasami Vlčí jáma a Zelený důl.

2008 Zlatá cesta v Mladých Bukách a Svobodě nad Úpou

Vede z předměstí Trutnova podél Zlatého potoka kolem míst, kde žlutý kov rýžovali snad už Keltové. Prochází zaniklou osadou Bystřice, kde je již připravený projekt na obnovu zničené kapličky. V zaniklé vesnici Sklenářovice jsou v Bartově lese dobře vidět rozsáhlé zbytky bývalých zlatých dolů. Z trasy odbočuje cesta k pomníku padlých sklenářovických mužů z let 1914 až 1918 a o kus výše cesta na Rýchory s Ochrannou kaplí z roku 1874. Hlavní směr prochází horským lesem do osady Sejfy s koupalištěm a přes Antonínovo údolí a Kraví vrch do Svobody nad Úpou, kde navazuje na trasu Via Piette a Aichelburg. Na Rýchorách se nabízí propojení s Celní cestou. Trasu projedete i na horském kole.

2001
Temná bystřina ve Vlčí jámě

2003
Kaple sv. Barbory na Hnědém Vrchu

2004
Boží muka pátera Tyrnera v Maršově

2004
Kaplička a poutník na Chaloupkách

2005
Pomník Theodora Körnera v Maršově

2008
Muzeum Vápenka v Horních Albeřicích

Sečteno dohromady jsem tři roky z posledních padesáti let čundroval. Všechny výpravy, jak jsme jako malí říkali vícedenním výletům do přírody, měly jedno společné. Každý večer jsme se museli rozhodnout, kde dnes budeme spát. S přáteli jsme vždy našli nějaký pelíšek pro nocování s různou mírou pocitu bezpečí, tepla a odpočinku před další cestou. Platilo to stejně při kempování na terasách zaniklých měst Inků v Andách, na pláních plných divoké zvěře v Serengeti, ve výšce sedm a půl kilometru na Shisha Pangmě, v neprostupném západokavkazském pralese, mezi medvědy na Aljašce nebo v ohradě se slepicemi v Umperku. Mnohá místa jsem si užil jen pár hodin, přesto si jejich atmosféru pamatuji dosud. Zkoušel jsem vyfotografovat napětí a nejistotu před další cestou, euforii na konci těžkého dne, poetiku okolní přírody. Většina momentů zůstane jen v mé paměti, ale několik zachycených chvil vám chci ukázat na výstavě padesáti fotografií.

Tábor bez vody, zato s výhledy

Poslední trapinka, jak Rusové říkají stezce, se ztratila už před čtyřmi dny. Prodirali jsme se bez mapy pralesem podél řeky Uruštěn v Západokavkazském zapovědníku, který zůstal ušetřený lidským zásahům jako velkoknížecí loviště už dávno před vyhlášením rezervace v roce 1924 radou sovětských komisařů. I přes trable s obtížným terénem nás neopouštělo nadšení z divoké a výjimečné přírody. Jediné známky působení lidí jsme našli na obrovských jedlích v podobě starých záseků, které už zarostly hluboko do kůry. Na skalách rostly tisícileté tisy, u řek se válely parohy s lebkami jelenů čtrnácteráků, úctyhodné čelisti divokých prasat. Zbytek našel i kus lebky medvěda. Najednou jsme přišli na metr široký a stejně hluboký koridor vyšlapaný zubry. Přestože jich tu na ploše 350 000 hektarů žily stovky, žádného zubra jsme neviděli. Údolí se změnilo v úzký kaňon s vysokými skalními stěnami a my museli vyšplhat na boční hřeben. Zakempovali jsme na skalním ostrohu. Pět s Timem sestoupili do hluboké rokle pro vodu na vaření. Jasně ráno otevřelo úžasný výhled na tři světové strany. Během dalších pětadvaceti let jsem takovou divočinu jinde na Zemi nenašel.

Vynořili se ze tmy a tančili

Chtěli jsme přejít přes hlavní himálajský hřeben z Tibetu do Nepálu v oblasti Mount Everestu. Kamarád Lanč byl rok před tím na expedici z jihu a radil „lehce seskákat po pár kamenech“ ze sedla Lho La do základního tábora na nepálské straně. Pak jsme stáli ve výšce šest tisíc metrů a koukali dolů na camp a měli pod sebou rovnou stěnu. Sáhli jsme si na severní stěnu Everestu, ale vrátili se na travnaté tibetské pláň. Cesta k dalšímu „nizkému“ sedlu Nangpa La byla s mapou jedna ku půl milionu nejasná. Martin s Fenkem hledali pastevce, oni zatím našli nás. Nerozuměli jsme si ani slovo. Malovali jsme obrázky, ukazovali peníze a pomocí posunků dohodli na zítřek tři jaky s průvodcem na čtyři dny do Náámpiláá. Když nás ledový vítr zahnal do stanu, Bob s Ivanem nevěřili, že by ráno někdo přišel a natož jaci. S obavami jsem usínal, když se tmou blížil zpěv s muzikou. Vylezli jsme ze spacáků a přivítali zpívající rodinu Tibeťanů. Odpolední vyjednávač hrál na zvláštní housličky spojené s bubínkem, melodie byla nenapodobitelná. V noci se mi honila hlavou, ale ráno byla pryč. Zato venku stál připravený jaká Tsundy se svými zvířaty.

Slunce zapadlo za Pacifikem

V Severní Americe milovníci přírody vymysleli systém národních stezek, tedy National Trails. Bez přípravy a rozmyšlení jsme se s Romanem ocitli na ostrově Vancouver a v mapě našli trail Long Beach, tedy dlouhá pláž. Po pobytu v horách nám připadlo krásné se projít po pobřeží Pacifiku a příležitostně se koupat v moři. Odstavili jsme auto a vyrazili stezkou do pobřežního pralesa národního parku Pacific Rim. Zastavila nás policejní

páska přes cestu s výstrahou, že oblast je nebezpečná kvůli výskytu „Cougar“, který zabil domácího psa. Jenže my nevěděli, co je ten „Cougar“. Nebylo se koho zeptat, zpět se nám nechtělo a tak jsme ještě kousek popošli a dohodli se, že je to asi nemoc. Něco jako vzteklna. Prales byl nádherný, stezku jsme několikrát ztratili nebo ji zalil příliv, nikde nikdo. Brzy jsme na vlastní kůži poznali, že trvalé ohnutí stromů na pobřeží způsobil stálý vítr a že mořská voda tu má v červnu deset stupňů. Večery se barvily do oranžova sluncem zapadajícím za oceán, do noci jsme sedávali u ohně ze dřeva vyplaveného mořem a v klidu usínali. Taková čundrácká pohádka. Po návratu jsme se dozvěděli, že „Cougar“ není psi nemoc, ale horský lev neboli puma. Nemocná šelma zatím napadla školní třídu a zabila paní učitelku bránící děti. Pak už jsme výstražné tabulky brali vážně.

Bambusový bivak

Expedici většinou rozdělíme na sportovní část a následné čundrování, při kterém poznáváme navštívený kraj. Po výstupu na krásný sedmitisícový vrchol Baruntse v nepálském Himálaji jsme se rozhodli projít po proudu údolí řeky Honku Khola, která pramenila nedaleko základního tábora. Měli jsme dvě mapy, jen v jedné byla podél řeky namalovaná cesta. Opustili jsme francouzské přátele, kteří s Daliborem doprovodili nosiče přes hory za sedm dní k letišti. Naše pěšina zmizela po dvou dnech a my proklínali lehkomyšlnost kartografů. Za další dva dny jsme si ukazovali na první keřík bambusu, potom jsme se jím prodírali ještě týden. Na strmých svazích až dva tisíce metrů hlubokého údolí jsme těžko hledali místo k postavení dvou stanů. Několikrát jsme v dešti rovnali chatrné plošinky nebo ve tmě zalehli jen tak. Jeden z dvojice se přikryl tropikem, druhý mokrým stanem. I v takovém provizoriu se poutník „zabydlí“, najde větev pod hlavu, schová boty pod kámen, připraví pití, odtrhne pijavice a věří v dobrý konec. Někdy najde i sílu se sám vyfotit, jako já v bambusovém bivaku.

Čekání na vrchol

Noci ve velkých výškách jsou zážitkem, přesněji děsným zážitkem. Většinou z únavy snadno usnu, tím přestanu aktivně dýchat a probudím se s pocitem přidušení. Nahoře nad sedmi kilometry je polovina kyslíku než v nížině. Mívám nutkavý pocit vystrčit hlavu nejen ze spacáku, ale přímo prorazit hlavou plachtu stanu. Potom už neusnu, čuším do tmy a podezíravě sleduji životní pochody v těle. Strachuji se, že opuchám, cítím zrychlený tep a žaludek je jako na vodě. V duchu přísahám, že s prvním světlem uteču dolů, vrchol mě nezajímá. Jsem našťavaný na parťáka, jak si klidně oddychuje a snad i spí. Až později se mi svěří, jak strašnou noc prožil. Po několika výpravách jsem se přece jen naučil nahoře nocovat. Večer si co nejdéle povídáme, probereme správnou velikost tablety na spaní, aby ukrojila dostatečnou část noci, ale aby ráno co nejméně bolela hlava s neprokysličeným mozkem. Depku nejlépe zvládám v sedě, někdy rozsvítím čelovku, natáhnu si kapuci, aby mi jinovatka ze stěn stanu nepadala za krk, a koukám do jednoho místa. Konečně začíná svítat, vaříč prohřeje malý prostor stanu, probereme dnešní cestu a najednou je děsivá noc zapomenutá. Tak jsme to prožili s bráchou i před vrcholovým dnem na osmitisícové Shisha Pangmě.

Pohled zpátky

V bílém světě velehor jsou stany vlastního campu dobrým orientačním bodem. Když jsem při pokusu o zdolání Gasherbrum dvojky dolezl k Jirkovi, byl čas pohledem dolů posoudit, kolik jsme od rána urazili. Výstava fotografií Padesát bivačů je také ohlednutím za ušlou cestou, v galerii Veselý výlet v Peci pod Sněžkou je otevřena denně do 6. srpna 2009.

-pk-

Tábor bez vody, zato s výhledy
údolí řeky Uruštěn, Západokavkazský zapovědník, Rusko
19. 8. 1984

Vynořili se ze tmy a tančili
poblíž vesnice Cambu, Tibet
11. 4. 1988

Slunce zapadlo za Pacifikem
Long Beach, ostrov Vancouver, Britská Kolumbie
5. 7. 1991

Bambusový bivak
údolí řeky Honku Khola, východní Nepál
3. 5. 2001

Čekání na vrchol
4. kemp (7470 m), Shisha Pangma, Tibet
8. 5. 2005

Pohled zpátky
2. kemp (6400 m), Gasherbrum II., Pákistán
20. 7. 2007

Telefonování: Tel. čísla pevných linek východních a středních Krkonoš začínají trojčíslím 499 (ze zahraničí 00420 499). Informace o telefonních číslech 1180.

Městské a obecní úřady: Horní Maršov 499 874 156, Janské Lázně 499 875 101, Pec pod Sněžkou 499 896 215, Malá Úpa 499 891 157, Svoboda nad Úpou 499 871 105, Žacléř 499 878 510, Špindlerův Mlýn 499 433 226, úřední hodiny jsou vždy v pondělí a ve středu 8.00-12.00, 12.30-17.00.

Horská služba: celoročně je stálá pohotovost ve Špindlerově Mlýně tel. 499 433 239 (602 448 338). V zimě v Peci pod Sněžkou 499 896 233 je služebna v provozu denně od 7.00 do 22.00 (po této době 602 448 444). Další zimní služebny jsou v Janských Lázních 499 895 151 (606 157 936), v Malé Úpě na Pomezích Boudách 499 891 233 (606 157 935), Strážné 499 434 177 (606 157 934), Harrachov 481 529 449, 602 448 334, Rokytnice nad Jizerou 481 523 781, (606 157 932), Luční bouda v zimě 739 205 391.

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE - SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel.: 499 874 298
v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130, fax: 499 874 221

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30 - 18.00

Informační centra Krkonoše - 2009 - IC Flora Benecko, PSČ 512 37, tel. 481 582 606, info-flora@benecko.com, www.benecko.com; TIC Černý Důl, PSČ 543 44, tel. 499 429 618, infocentrum@cernydul.cz, www.cernydul.cz; TIC Harrachov, PSČ 512 46, tel. 481 529 600, tic@harrachtour.cz, www.harrachtour.cz; CA Harrachtour Harrachov, PSČ 512 46, tel. 481 529 401, info@harrachtour.cz, www.harrachtour.cz; IC Veselý výlet Horní Maršov, PSČ 542 26, Temný Důl 46, tel. 499 874 298, info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz; IC Hostinné, PSČ 543 71, Náměstí 70, tel. 499 404 746, infocentrum@muhostinne.cz, www.infocentrum.hostinne.info; IC Janské Lázně, PSČ 542 25, tel. 499 875 186, info@megaplus.cz, www.janskelazne.cz; IC Jilemnice, PSČ 514 01, Masarykovo nám. 140, tel. 481 541 008, info@jilemnice.cz, www.mestojilemnice.cz; IC Lánov, PSČ 543 41 Prostřední Lánov 39, tel. 499 432 083, infocentrum@lanov.cz, www.lanov.cz; IC Malá Úpa, PSČ 542 27, tel. 499 891 112, info@malaupa.cz, www.info.malaupa.cz; MIC Veselý výlet Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, tel. 499 736 130, info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz; IC Turista Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, tel. 499 736 280, turista@turistapec.cz, www.turista@turistapec.cz; IC Roky Rokytnice nad Jizerou, PSČ 512 44, Dolní 145, tel. 481 522 084, roky@seznam.cz, www.rokytnice-info.cz; TIC Svoboda nad Úpou, PSČ 542 24, nám. Svornosti 524, tel. 499 871 167, ets@tiscali.cz, www.svobodanadupou.eu; TIC Špindlerův Mlýn, PSČ 543 51, Svatopetrská 173, tel. 499 523 656, info@spindlmu.info, www.spindlmu.info; TIC Trutnov, PSČ 541 01 Trutnov, Krkonošovo nám. 72, tel. 499 818 245, vesely@trutnov.cz, www.trutnov.cz; RTIC Vrchlabí, PSČ 543 01 Vrchlabí, Krkonošská 8, tel. 499 405 744, info@krkonose.eu; TIC Žacléř, PSČ 542 01 Žacléř, Rýchorské nám. 10, tel. 499 739 225, muzeum@zacler.cz, www.zacler.cz.

Zdravotnictví: rychlá záchranná služba Trutnov a Vrchlabí tel. 155, záchranná služba 499 735 921, pro východní Krkonoše je pohotovostní služba v Trutnově 499 840 100, Nemocnice Trutnov 499 866 111, Pec pod Sněžkou lékař 499 329 340, chirurgie 499 329 346, zubní lékař 603 413 113, Horní Maršov 499 874 144, zubní lékař 499 874 166, dětské oddělení 499 874 143, Janské Lázně 499 875 116, Svoboda nad Úpou 499 871 140, dětské oddělení 499 871 287, Špindlerův Mlýn 499 433 344, chirurgie 499 523 864, lékárna je v Horním Maršově otevřena po-pá 8.00-12.30, 14.00-17.00, 499 874 121, ve Svobodě nad Úpou 499 871 264, ve Špindlerově Mlýně 499 433 335, pohotovostní služba Vrchlabí (i pro Šp. Mlýn) 499 421 155.

Policie: stálá pohotovost Trutnov a Vrchlabí tel. 158, dopravní nehody 974 539 251, služba Pec pod Sněžkou 499 736 233, Svoboda nad Úpou 499 871 333, Špindlerův Mlýn 499 433 333, městská policie Janské Lázně 603 345 538, městská Špindlerův Mlýn 499 433 354, 606 484 805, Žacléř 499 876 135.

Hasiči: stálá služba Trutnov 150, 499 848 411.

Meteorologická stanice v Peci pod Sněžkou 499 736 303.

Lesní hospodářství Vrchlabí ústředí 499 456 111, lesní správy: Horní Maršov 499 874 161, Pec pod Sněžkou 499 896 214, Svoboda nad Úpou 499 871 159, Špindlerův Mlýn 499 433 282.

Správa Krkonošského národního parku: středisko Pec pod Sněžkou 499 896 213, denně 8.30-12.00, 12.30-17.00, Harrachov 481 529 188 denně 8.30-12.00, 12.30-17.00, Špindlerův Mlýn 499 433 228, denně 8.00-12.00, 12.30-17.00, Horní Rokytnice nad Jizerou 481 523 694 po-pá 9.00-12.00, 13.00-16.00, Krkonošské muzeum Vrchlabí denně mimo pondělí 8.00-17.00 499 456 111. Muzeum v Obřím dole v Peci pod Sněžkou 499 736 311, denně 9.00-12.00, 13.00-16.30, Rýchorská bouda 499 895 107.

Bohoslužby: Horní Maršov sobota 16.30, Svoboda nad Úpou neděle 11.00, Janské Lázně neděle 9.30, Velká Úpa sobota 15.00, Mladé Buky neděle 11.00, Žacléř neděle 8.30, Špindlerův Mlýn neděle 10.00. Církev Československá husitská - Trutnov - Úpická 146, neděle 10.15., Janské Lázně - Betlém 1. neděle v měsíci 13.30, Farní sbor Českobratrské církve evangelické, Trutnov - Úpická 163, neděle 10.00, Janské Lázně Sola Fide 8.30, Shromáždění sborů svědků Jehovových v sále království v Trutnově, Bojiště 103. Týdenní shromáždění: Každé úterý (18.45) a čtvrtek (19.00). Veřejné přednášky každou neděli od 9.30 do 11.30 a od 16.30 do 18.30.

Autoopravna a pneuservis: Svoboda nad Úpou - Hlávka 499 871 153, denně 7.00-12.00, 13.00-17.00, Mladé Buky - Štangl 499 773 263, pneuservis - 499 773 263, Autoklub Bohemia Assistance nonstop 1240, Žlutý anděl 1230.

Benzinové pumpy jsou ve Svobodě nad Úpou otevřeny denně od 6.00 do 20.00 hodin (Benzína, 499 871 128) a 6.00 - 21.00 (Lucraco Oil, 499 871 188), v Peci pod Sněžkou 6.00 - 22.00 (499 522 120), ve Špindlerově Mlýně denně 7.00-17.00 (neděle od 8.00, 499 433 295). Čerpadla s nepřetržitým provozem jsou v Trutnově a ve Vrchlabí.

Hraniční přechody: Od 21. prosince 2007 zrušeny kontroly na hranicích. Přezjezd hranice Pomezí Boudy - Przelęcz Okraj omezen pro vozidla do 3,5 tuny, Harrachov - Jakuszyce, Královce - Lubawka bez omezení.

Autobusy: předprodej místenek (pouze z výchozí stanice) a informace Osnado v Peci pod Sněžkou 499 736 380, denně 8.00 - 12.00, 12.30 - 15.00 hodin, ve Špindlerově Mlýně 499 433 263, pondělí - pátek 8.00 - 16.00, v sezóně i v sobotu, popř. v neděli 8.00 - 13.00, Trutnov 499 811 286.

Lanové dráhy: Na Sněžku (Pec p. Sn., 499 895 137) denně v každou celou hodinu 8-18 hodin, v úseku Růžová hora - vrchol Sněžky podle počasí. Na Hnědý Vrch (Pec p. Sn. 499 736 375) denně 9.00-16.00, od 1. do 28. 10. jen pátek až neděle. Portášky (Velká Úpa, tel. 499 736 347) denně 8.30 - 17.00, od 15. 2. do 17.30. Černá hora (Janské Lázně, 499 875 152) denně v 7.30 a potom každou celou hodinu 8-18 hodin, Na Pláň (Šp. Mlýn - Sv. Petr, 499 497 215) a Medvědin (Šp. Mlýn, 499 433 384) denně 8.30 - 16.00 a v 18.00, Žalý so+ne 9.00 - 17.00 (Vrchlabí, 499 423 582), Lysá hora (Rokytnice, jen v zimě, 481 523 833), Čertova hora (Harrachov, 481 528 151).

PARTNEŘI VESELÉHO VÝLETU

Horní
Maršov

Pec
pod Sněžkou

Špindlerův
Mlýn

Malá
Úpa

Janské
Lázně

Správa
Krkonošský
národní
park

Hradní společnost
Aichelburg